

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Projekt vytvoření seberozvojové skupiny pro mladé rodiče

Bakalářská práce

Studijní program

Sociální práce

Autor: Diana Byrtusová
Vedoucí práce: Mgr. Hana Štěpánková

Olomouc 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci 23. 4. 2024

Diana Byrtusová

Poděkování

Chtěla bych vyjádřit upřímnou vděčnost všem, kteří mi na cestě k dokončení bakalářské práce pomohli radou, morální podporou a povzbuzením. Nejprve bych chtěla upřímně poděkovat Mgr. Haně Štěpánkové, která vedla mou kvalifikační práci, za vytrvalou podporu, neocenitelné rady a užitečnou konstruktivní kritiku. Poděkování také patří celé mé rodině a přátelům, za podporu ve studiu, inspiraci a motivaci k dokončení této práce.

Obsah

Seznam zkratk	9
Úvod	10
1 Představení tématu a vymezení pojmů	11
1.1 Rodina a rodičovství	11
1.2 Mladí rodiče	12
1.3 Posílení rodičovských kompetencí a bezpečné vazby	13
1.4 Sociální perspektiva osobního růstu mladých rodičů	15
2 Rešerše výzkumů a zdrojů k danému tématu	16
2.1 Rešeršní otázky	16
2.2 Metoda sběru dat	17
2.3 Popis vybraných studií	18
3 Propojení tématu s teoriemi, metodami a technikami sociální práce + etické hledisko	20
3.1 Terapeutické a reformní paradigma	20
3.2 Humanistická teorie, přístup zaměřený na člověka a jeho techniky	21
3.3 Empowerment a participativní přístup	23
3.4 Metoda sociální práce se skupinou	24
3.4.1 Typologie skupin	27
3.4.2 Seberozvojové skupiny	27
3.5 Etické hledisko	28
4 Propojení tématu se sociální politikou	31
4.1 Funkce a principy sociální politiky	31
4.2 Rodinná politika a její aktéři	32
4.3 Státní finanční podpora mladým rodičům	34
4.3.1 Nemocenské pojištění	34
4.3.2 Státní sociální podpora	36
5 Zakotvení dané problematiky ve veřejně politických dokumentech	38
6 Identifikace problému, jeho příčin a důsledků	40
7 Analýza potřebnosti projektu	41
7.1 Přehled dat	41
7.2 Příklady řešení dané problematiky v České republice	44
7.3 Základní informace o velikosti a případných specifikách cílové skupiny vzhledem k řešenému problému	44
7.4 Analýza stakeholderů	44
7.5 Závěr a výsledky analýzy potřebnosti	45
8 Cíl projektu	46
9 Klíčové aktivity	47
9.1 Aktivita 1: Příprava	47

9.1.1 Zajištění prostor.....	47
9.1.2 Zajištění finančních zdrojů	47
9.1.3 Zajištění a vyškolení pracovníka	48
9.1.4 Oslovení klientů – propagace	48
9.2 Aktivita 2: Realizace a průběh setkávání	49
9.3 Aktivita 3: Evaluace	51
10 Indikátory splnění klíčových aktivit, výstupy a výsledky	52
11 Management rizik	53
12 Harmonogram	55
13 Rozpočet	56
14 Strukturované představení intervenční logiky projektu.....	58
15 Přidaná hodnota projektu.....	59
Závěr.....	60
Bibliografie.....	61
Seznam příloh.....	65
Přílohy	66
Anotace.....	69
Annotation	70

Seznam zkratk

VKOL – Vědecká knihovna v Olomouci

NK ČR – Národní knihovna České republiky

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

OSN – Organizace spojených národů

Úvod

Cílem mé práce je zpracování projektu vytvoření seberozvojové skupiny pro mladé rodiče. Samotný projekt navazuje na teoretické ukotvení tématu sociální práce s mladými rodiči. Bakalářský projekt bude vytvořen pro Charitu Třinec, konkrétně bude navazovat na Charitní asistenční službu, která již provozuje podpůrnou skupinu pro jinou cílovou skupinu – osoby pečující o osoby blízké.

Toto téma jsem si vybrala, protože již delší dobu přemýšlím nad tím, jak nás i v dospělém věku ovlivňuje naše původní rodina a také co vše se následně může odrážet v rodičovství a výchově. Kladu si otázku, co potřebují mladí rodiče ke zkvalitnění péče o děti a vyšší psychické pohodě? Myslí rodiče dostatečně na své duševní zdraví, které se v rodičovství poté odráží? Toto byla má motivace k vytvoření návrhu projektu seberozvojové skupiny pro mladé rodiče, kteří z různých důvodů nemají dostatek rodičovských kompetencí. Ať už je to finanční nejistota, nestabilní vztah s druhým rodičem, nedostatek životních zkušeností či nepřipravenost na rodičovství. Seberozvojová skupina by měla být bezpečným místem pro sdílení a vzájemnou podporu mladých rodičů, kde možnost předávání či sdílení zkušeností, porozumění a vyjádření emocí či pocitů může hodně znamenat a pomoci mnoha účastníkům.

Ve své práci využívám odborné zdroje a názory odborníků na toto téma. Na základě relevantních dat chci demonstrovat nedostatečnost sociální podpory pro mladé rodiče v oblasti Třince a jeho okolí. Pro mou práci je rovněž stěžejní rozhovor s pracovnící Charitní asistenční služby a také dotazníky vyplněné mladými rodiči, které mi pomáhají definovat specifika a průběh seberozvojové skupiny.

Bakalářský projekt začíná představením tématu a jednotlivých oblastí rodičovství, které se následně promítají v obsahu setkávání. Dále pokračuje rešerší dostupných zdrojů a výzkumů k danému tématu, které mají potvrdit potřebnost a důležitost práce s mladými rodiči. Následující kapitoly propojují téma práce s teoriemi, metodami a technikami sociální práce, s etickým hlediskem a na závěr také se sociální politikou a dostupnou legislativou. Toto teoretické ukotvení tématu slouží jako podklad pro jednotlivé části projektu. Součástí projektu je analýza potřebnosti, cíle a jeho klíčové aktivity s jednotlivými indikátory splnění těchto aktivit. Jsou zpracovány předpokládané výstupy a výsledky projektu, se kterými se pojí určitá rizika. Taktéž je vyobrazen harmonogram, rozpočet a strukturované představení intervenční logiky projektu. V závěru bakalářské práce zpracovávám získané poznatky a jejich potenciální aplikace v praxi.

1 Představení tématu a vymezení pojmů

Tématem práce je sociální podpora mladých rodičů v rámci sociální práce, kteří nemají dostatek rodičovských dovedností v péči o děti a potřebují se v roli rodiče rozvíjet, ať už kvůli svým zážitkům v minulosti, špatnému rodinnému prostředí, ve kterém vyrůstali či jednoduše nedokážou se svým dítětem navázat bezpečný vztah. Rodičovství mohou ovlivňovat také partnerské či přátelské vztahy, psychická pohoda rodiče nebo finanční nejistota. Je důležité, aby mladí rodiče cítili, že v tom nejsou sami a že existuje někdo, kdo prožívá stejný problém nebo je v podobné životní situaci. Osobní růst mladých rodičů a jejich emoční stabilita je rozhodující v plnění rodičovských povinností, a proto je tato práce zaměřena právě na tuto cílovou skupinu. Mladí rodiče totiž často řeší finanční situaci, problémy související s bydlením či nezvládání rodičovské role. Podpora v adaptaci na tuto roli a přisvojování sociálních dovedností v rámci rodičovství jim může být velmi užitečná.

V následující části budou uvedeny základní termíny a témata, která jsou klíčová pro obsah práce i pro mladé rodiče samotné. Témata také poslouží jako základní stavební kameny pro tvorbu aktivit v rámci projektu seberozvojové skupiny pro mladé rodiče.

1.1 Rodina a rodičovství

„Zdeněk Matějček vnímá rodinu jako nejstarší lidskou společenskou instituci, která původně vznikla za účelem rozmnožování a ochrany potomstva, byla centrem učení a socializace mladého člověka. Zdeněk Matějček však pojem rodiny vidí i jako domov.“ (in Fabián 2021, str. 131)

Rodina prochází již od počátků neustálým vývojem, který ovlivňují jak historické události, tak vývoj společnosti. V současné době již neexistuje žádná „tradiční“ rodina a do pozadí se dostávají různé vztahové povinnosti či vazby v rodině. Nyní jsou vztahy založené na citu a svobodné vůli neboli odpovědnosti sám za sebe. „V současnosti je mnohem více rozvedených párů a znovu uzavíraných manželství než dříve. Narůstá rovněž počet nesezdaných párů a počet svobodných matek.“ Roste také počet žen, které chtějí mít děti brzy, protože se bojí, že mohou později nastat určité komplikace. Proto jsou ochotny splodit dítě i s mužem, u kterého si nejsou jisté, zda je pro ně tím pravým partnerem a zda s ním budou chtít zůstat. Poté dítě vychovávají například s babičkou. Rodičovství je zkrátka možností, jak lépe poznat sám sebe, ale i druhé. Hlavní funkcí rodiny bylo prvotní zapojení jedince do společnosti, kterou prioritně plnili rodiče, ale nikoliv jen oni. Nicméně i nyní platí, že rodičovství slouží k rozvoji společnosti, a to i přes

časté soužití mimo manželství či kompletní rozpad partnerství. Jedná se o celoživotní povinnosti a výzvu. (Kimplová, Jochmannová a Svoboda 2023, str. 13-16)

Rodičovství je velmi těžká disciplína, ale pokud se rodiče naučí zvládat své vlastní emoce a chování, budou spokojení a vyrovnaní. Rodiče totiž nemohou ovlivnit chování či kontrolovat vše co dítě dělá, mohou ale kontrolovat sebe samotné a mohou se naučit správně reagovat na chování dítěte. Rodičovství totiž stojí hlavně na rodiči samotném, záleží pouze na něm, zda situaci využije k vlastnímu růstu a sebereflexi. Emoční stabilita a vyrovnanost rodiče je totiž klíčem k výchově plně respektu a milujícího vedení. (Markham 2021, str. 14-15)

Z kvantitativního výzkumu provedeném na vysoké škole v Českých Budějovicích dle Valvodové (2010, str. 70 [online]) vyplývá, že se na rodičovství necítí připraveno téměř 80 % ze 111 studentů ve věku 19-26 let, což ukazuje na potřebu určité změny v této oblasti, ať už skrze sociální či psychologickou pomoc.

Rodina je společenský prostor, jehož součástí je každý člověk, tudíž i mladý rodič, který se seznamuje s rodičovstvím. Na každého má původní rodina značný a rozdílný vliv, někoho ovlivní spíše negativně, někoho spíše pozitivně. Každopádně každý si z původní rodiny odnáší určité vzorce chování, zvyky či také traumata a poté je předává dále, například své vlastní rodině. Momentem, kdy se z člověka stane rodič, začíná nová kapitola života, která s sebou nese mnoho úskalí a těžkostí. Rodičovství vnímá každý rodič zcela jinak. O to více je pro mladého rodiče, který nemá tolik životních zkušeností, těžké zvládat roli rodiče, jelikož mu do cesty vstupuje řada překážek – finance, neúplné zázemí, nekvalitní (partnerské) vztahy, nedostatek rodičovských kompetencí.

1.2 Mladí rodiče

„Termínem velmi mladí rodiče však rozumíme kategorii, která se vztahuje na dívky a chlapce, kteří mají děti již ve věku mladistvém, tj. před dokončeným 18. rokem věku.“ Tato kategorie v roce 2000-2020 v podstatě vymizela a počet těchto lidí velmi klesl. „Tito nastávající rodiče obecně mívají nižší socioekonomický status, obtíže s finanční situací a s bydlením, častější komplikace s vlastními rodiči, malou informovanost ohledně rodičovství, méně znalostí a zkušeností.“ Důležitá je proto informovanost rodičů o úskalích a nepříjemných pocitech, které v nich může rodičovství, jako nová životní role, vyvolávat. „Jedním z cílů okolí by měla být psychická podpora a utvrzení identity rodičů a počatého dítěte, nikoli ponížení a zatracení

v podobě hledání viny či viníka za zkažený život.“ (Kimplová, Jochmannová a Svoboda 2023, str. 18)

„Skoro deset tisíc mladých Čechů založí rodinu ihned po střední škole nebo ještě během studia, většinou však neplánovaně. Na roli rodičů nejsou dostatečně připraveni. Často nedokončí studium, nestihnou si pořídit bydlení, něco ušetřit, ani začít budovat kariéru, upozornili odborníci z projektu Neviditelní, jenž se zabývá sociálními skupinami, které v Česku propadávají systémem.“ (Hronová 2023 [online])

V práci se proto budu zaměřovat na cílovou skupinu mladých rodičů ve věku od cca 15-25 roku života, jelikož počet rodičů do 18 let v posledních letech velmi klesl, jak píšu v kapitole výše. Termín mladý rodič se v mé práci bude vyskytovat poměrně často a je důležité jej specifikovat a také popsat, proč je sociální práce s mladými rodiči tak podstatná. Mladým rodičům často chybí podpora, ať už ze strany rodičů nebo partnerů, jelikož jejich vztahy nejsou zatím tak pevné a nízká informovanost je pro ně citelnou nevýhodou. Proto jsem se rozhodla práci zaměřit na tuto cílovou skupinu, která v oblasti rodičovství a seberozvoje potřebuje značnou odbornou a sociální podporu.

1.3 Posílení rodičovských kompetencí a bezpečné vazby

Pojetí výchovy bylo a je spojováno s procesem růstu a dosahování zralosti. Také se v mnoha teoriích můžeme dočíst o koncepci „hotového“ člověka. Platón a Sokrates pokládali mnoho otázek co se výchovy týče – Co je našim cílem, k čemu chceme vychovávaného vést? Chceme-li vychovat platného člena společnosti, budeme brát v potaz i jeho autenticitu a vlastní názor? Jak vychovávat k dobrému životu? „Výchova v raně moderní a moderní době je chápána jako společensky (státem) řízené působení, jež pomáhá rozvinout potence dřímající v člověku a dovést je k co možná největší dokonalosti.“ (Strouhal 2013, str. 16-20)

Výchova dětí je zcela individuální, každému dítěti i rodiči vyhovují jiné postupy, přístupy a výchovné techniky. Existuje řada knih o výchově a nespočet návodů, jak správně vychovávat své děti. Často ale rodič zažívá zklamání z neúspěchu či z nefunkce daného přístupu. Důležité však je poohlédnout sami na sebe a zjistit, proč vychováváme děti aplikovaným způsobem a zda je to pro individuální potřeby našeho dítěte dobré. (Doupleff 2022, str. 11-21)

Vzhledem k anketě, která byla vytvořena a v knize popsána, Brisch sděluje, co je většinou dle rodičů pro dítě nejdůležitější. Často se zde zmiňuje dobrá strava, dostatek pohybu, čerstvého vzduchu a také hračky, které dítě pomáhají rozvíjet. Zazněla zde ale také potřeba lásky, která

se pojí s bezpečnou vazbou a pevným vztahem mezi dítětem a rodičem. Ta je totiž podstatným stavebním kamenem pro zdravý růst dítěte a jeho osobnosti. (Brisch 2012, str. 11)

Pro takto stabilní a pevnou vazbu je velmi důležitá osobnost rodiče a jeho psychické zdraví – to je často ovlivňováno vnějšími vlivy či zážitky z minulosti.

Člověk jako lidská bytost je velmi odolný druh. Často zažíváme války, různé přírodní katastrofy, psychické zátěže a násilí. Každý takto traumatický zážitek v nás zanechává ránu, která se nehojí snadno a má dopad také na naše prožívání a emoce. Tyto negativní vzorce se poté předávají z generace na generaci. (van der Kolk 2021, str. 9)

Zakladatel teorie vztahové vazby neboli attachmentu John Bowlby ji popisuje jako velmi silné citové pouto, kdy se kojeneček potřebuje připoutat k jedné nejbližší osobě, která pro něj znamená bezpečí a podporu. „Americká angličtina zde používá dva různé pojmy: vazba rodičů k dítěti (bonding) zahrnuje připravenost rodičů emocionálně se vcítit do dítěte, vnímat jeho signály a pečovat o ně způsobem odpovídajícím jeho potřebám, dát mu jistotu a bezpečí. Vazba dítěte na blízkou osobu (attachment), zpravidla na rodiče, znamená, že se k nim dítě obrací, když hledá ochranu a jistotu.“ (Brisch 2012, str. 15-23)

Uchytlová a Viktorová (2019, str. 23 [online]) ve své studii tvrdí, že typ vztahové vazby a další aspekty, jako třeba partnerský vztah, ovlivňuje pocit připravenosti na roli rodiče.

Efektivní výchova spočívá hlavně v napojení se na dítě a vytváření hlubokého vzájemného vztahu, jedině pak bude dítě i rodič šťastnější. Pocit bezpečí a vědomí láskyplného vztahu poskytuje dítěti možnost učit se mít rádo samo sebe i ostatní a budovat vlastní emoční odolnost. (Markham 2021, str. 61)

Výchova je pro mladé rodiče aktuální a nosné téma, ve kterém si mnohdy nejsou jisti a hledají správné způsoby a metody. Získání rodičovských dovedností a posílení rodičovských kompetencí bude hlavním cílem projektu vytvoření seberozvojové skupiny. Mladí rodiče sami potřebují edukaci v oblasti finanční gramotnosti, zvládání sociálních vztahů či osobního růstu, aby dokázali své dítě správně vychovávat a vést ke zdravému vývoji. Rodiče by měli vědět, co je to bezpečná vztahová vazba a proč je velmi důležité o ni pečovat a vědět co dělat, když se toto pouto naruší či již narušilo.

1.4 Sociální perspektiva osobního růstu mladých rodičů

Největší výzvou rodiče je práce na sobě samotném a zpracování vlastních emocí, což souvisí se zážitky z dětství nebo prvními traumatickými zkušenostmi. To, jak se rodič vypořádá se vztekem či rozrušením, vychází z dřívějšího negativního zážitku, a proto je osobní růst rodiče ve výchově tak důležitý. Pokud totiž bude umět rodič pracovat se svými vlastními pocity, bude pak i dítě umět zvládat ty své. Dítě dokáže nejlépe najít a odhalit zranění a citlivá místa rodiče. Což rodiči dává příležitost k růstu a léčení těchto ran a jizev. „Proces přijetí a přepsání vlastního příběhu může být bolestivý, ale zároveň velice osvobozující. A je to jediný způsob, jak se stát vyrovnaným rodičem, kterým chcete pro své dítě být.“ Každý rodič potřebuje podporu či prostor pro sdílení se o výchově a rodičovství. Někomu stačí rozhovor s blízkými či přáteli a někomu může pomoci odborná pomoc nebo podpůrná skupina, kde se bude setkávat s jinými rodiči. (Markham 2021, str. 25-34)

Rodičovství s sebou nese spoustu náročných zkoušek a úkolů, proto všechny faktory péče o malé dítě, ať už jsou jakkoli těžké, přispívají k osobnímu růstu rodiče. Rodiče tuto kapitolu života vnímají jako nenahraditelnou životní zkušenost, která obohacuje jejich vnitřní i vnější svět a je zdrojem smyslu života. (Šed'ová 2003, str. 24-25 [online])

Rogers rozpoznává jednotu prožívání, která vychází z vlivu tendence k aktualizaci a procesu vytváření identity, což vidí jako ideální fungování osobnosti. V této jednotě vidí také cíle růstu osobnosti, kde jsou jeho podmínky dokázány jak v terapeutickém, tak v pedagogickém prostředí. Rogers také zdůrazňuje tendenci k sebeaktualizaci v kontextu základních potřeb, jako je touha po přijetí či potřeba vztahu, který ale není jednostranný. (Nykl 2012, str. 146)

V rámci projektu vytvoření seberozvojové skupiny bude osobní růst rodičů hlavním aspektem a cílem tohoto sociálního programu. Často totiž rodiče věnují veškerou svou pozornost péči o děti a zapomínají tak na vlastní potřeby, což může vést k narušení jejich emocionálního a psychického stavu.

2 Rešerše výzkumů a zdrojů k danému tématu

Tato kapitola bude věnována strategii vyhledávání relevantních zdrojů a také popisu jednotlivých vybraných dat, které jsou použity v rámci absolventské práce. Rešerše by měla osvětlit, jak byly dané zdroje získávány a analyzovány a proč byly zvoleny právě tyto metody sběru dat. Čtenář tak může posoudit, zda jsou tyto materiály korektní a relevantní a popřípadě si může daný zdroj vyhledat a detailněji jej prostudovat, pokud má určité pochybnosti či zájem o bližší informace.

2.1 Rešeršní otázky

Jako první byly stanoveny rešeršní otázky, které pomohou konkretizovat jednotlivé problémy a oblasti daného tématu. Důležitost využití důvěryhodných zdrojů je klíčová, jinak by mohla být ohrožena autentičnost této práce.

Zde jsou stanovené rešeršní otázky:

- Jaké jsou dostupné informace ohledně sociální práce s mladými rodiči?
- Je sociální podpora mladých rodičů v dané oblasti dostačující?
- Jak vnímají míru podpory mladých rodičů sociální pracovníci v dané oblasti a také samotní rodiče?
- Jaká jsou důležitá a aktuální témata mladých rodičů v rámci rodičovství?
- Do jaké míry ovlivňuje nedostatečná sociální pomoc v podobě podpůrných skupinových programů pro mladé rodiče jejich fungování a rozvoj rodičovských kompetencí? Co vše lze udělat pro řešení těchto problémů?
- Co vše souvisí se sociální prací s mladými rodiči a jejich podporou?

Tyto mapující otázky tvoří základ vyhledávací strategie, která má za cíl nalézt dostupné vědecké články a zdroje k tématu sociální práce s mladými rodiči. Vybrané zdroje budou následně využity při zpracování teoretické části práce a doplnění vědomostí v rámci sociální práce s mladými rodiči.

2.2 Metoda sběru dat

Pro vyhledávání relevantních zdrojů jsem použila nástroje Google Scholar a EBSCO Discovery Service, který zastává funkci multivyhledávače na Univerzitě Palackého v Olomouci. Zde jsem využila několik možností vyhledávání odborných studií, článků a časopisů.

V rámci hledání spolehlivých dat a zdrojů jsem použila tato klíčová slova:

- Sociální práce
- Mladý rodič
- Rodičovství

Následně jsem tyto pojmy ještě rozšířila a různě kombinovala, abych získala konkrétnější zdroje a zúžila výběr na požadovanější a více specifické zdroje. Přidávala jsem následující slova:

- Rodičovské kompetence
- Seberozvoj
- Rodina

Tyto pojmy jsem se snažila různě kombinovat a použít také jejich anglický překlad k vyhledání zdrojů v angličtině. V databázi EBSCO při zadání prvních tří klíčových slov a následném kombinování a rozšíření pojmů bylo nalezeno několik set relevantních zdrojů, které jsem následně třídila a vyřazovala dle následujících kritérií: netýkaly se tématu, neobsahovaly primární klíčová slova, omezení zdrojů dle data publikování a dále omezení na plný text či recenzované zdroje. Při anglickém překladu klíčových slov probíhalo vyhledávání obdobně. Potřebné materiály jsem v průběhu psaní práce dohledávala také v katalogu Univerzitní knihovny, kde jsem si do vyhledávání zadala konkrétní slovo či pojem dle aktuální potřeby a fáze psaní.

Součástí procesu sběru dat byla také individuální konzultace ve Vědecké knihovně v Olomouci, kde mi byly zprostředkovány jednoduché rady a tipy pro úspěšnou strategii vyhledávání. Na základě této konzultace jsem také vyplnila formulář, který byl podkladem pro vytvoření bibliografického soupisu, který mi zpracovali a následně zaslali pracovníci knihovny. Ve formuláři a samotném vyhledávání zdrojů byla použita tato klíčová slova: sociální práce, mladí rodiče, seberozvojová skupina, attachment, rodina a rodičovské kompetence. Tyto pojmy byly využity také v anglickém překladu. Nástroji k vyhledávání byly katalogy VKOL, katalogy NK ČR, databáze Theses.cz, databáze Medvik a EBSCO. Výsledkem bylo 60 zdrojů, z toho 25 knih, 28 článků, tři vysokoškolské závěrečné práce a čtyři online zdroje. Po následném uvážení

byly v teoretické části použity čtyři zdroje a z toho jeden výzkum, který popíšu v následující podkapitole.

Dalšími zdroji byly weby ministerstev, databáze strategií, organizací, které s tématem pracují a doplňující online zdroje, které jsem vyhledávala v průběhu psaní práce. Do kvalifikační práce jsem ve výsledném souhrnu použila 40 různých zdrojů.

2.3 Popis vybraných studií

Ve studii o připravenosti k rodičovství mladých dospělých, kterou zveřejnila Uchytlová a Viktorová (2019, str. 23 [online]) se zjistilo, že vztahová vazba a další aspekty jako věk, kvalita partnerského vztahu a pohlaví ovlivňují míru připravenosti na roli rodiče. Díky kvantitativní dotazníkové metodě, která se uskutečnila na vzorku mladých lidí v České republice ve věku 18-35 let, N = 659 se dokázalo, že lidé s jistým typem vztahové vazby se cítí více připraveni na rodičovství. Naopak rozdíl připravenosti mezi muži a ženami nalezen nebyl.

Kvantitativní výzkum vysokoškolské bakalářské práce zjišťoval v dotazníkovém šetření vztah vysokoškolských studentů ze Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích k rodičovství. Respondenty byli ženy (84 %) i muži (16 %) ve věku 19-26 let, celkově dotazník vyplnilo 111 studentů. Z odpovědí vyplývá, že 21 % respondentů se na rodičovství cítí připraveno a 79 % se připraveno necítí. Jako největší priority při pořízení dítěte studenti uvádějí finanční zabezpečení (30 %), podporu rodiny (14 %), stálého partnera (13 %), bydlení (12 %), zralost (10 %) a další hodnoty jako je zdravotní stav (8 %) a chuť mít dítě (7 %). Jako poslední nutnost studenti uvedli láskyplný vztah (6 %). Mladé rodiče proto od rodičovství odrazuje kariérní růst, seberealizace a také touha žen po vzdělání. Z výsledků také vyplývá, že mladí dospělí vnímají roli rodiče velmi kladně a zodpovědně, ale nechtějí to uspěchat. Raději tuto životní kapitolu odkládají z finančních důvodů, ale také biologické a psychické nezralosti. (Valvodová 2010, str. 70-71 [online])

Kvalitativní výzkum od Šed'ové, využívající techniku polostandardizovaných rozhovorů, empiricky zkoumal pozitivní hodnoty mateřství a výzkumnými otázkami zjišťoval, co jim mateřství přináší či jaká negativa mateřství vnímají. Výzkumný vzorek tvořilo šest žen ve věku 26-30 let, které byly na mateřské dovolené. Studie popisuje negativní i pozitivní aspekty mateřství týkající se okolností raného mateřství, emocí, osobních vlastností a také osobního růstu matky. Ženy vnímají mateřství jako velkou zkoušku s řadou úkolů, které musí plnit. Z výsledků vyplývá, že ačkoliv s sebou mateřství nese mnoho negativních faktorů jako je

omezení svobody či cestování, omezená možnost rozvíjet kariéru a také finanční zátěž, matky by rodičovství za nic nevyměnily a podstoupily by to znovu. Jelikož je pro ně mateřství výzva, která je osobnostně i emočně posouvá. (Šed'ová 2003, str. 14-25 [online])

Centrum pro výzkum veřejného mínění zkoumalo, zda je starost vlády o sociální situaci rodin s dětmi dostačující. Téměř tři pětiny (59 %) respondentů považují starost vlády za přiměřenou, více než čtvrtina (28 %) ji vnímá jako nedostatečnou. Ukazuje se také, že se rodiny přiklánějí spíše k pomoci v podobě podpory daní a služeb než k finanční pomoci skrze dávky. (MPSV – Strategie rodinné politiky 2024-2030, 2023, str. 25 [online])

3 Propojení tématu s teoriemi, metodami a technikami sociální práce + etické hledisko

Následující kapitola se věnuje teoriím, přístupům a metodám sociální práce, které souvisí se sociální prací s mladými rodiči a které budou uplatněny v projektu seberozvojové skupiny. Tyto metody a techniky byly vybrány z mnoha důvodů, jež jsou níže přiblíženy. Na konci kapitoly bude zmíněno také etické hledisko tématu.

3.1 Terapeutické a reformní paradigma

Pro zastřešení této problematiky z teoretického hlediska bylo zvoleno terapeutické paradigma, kdy jej Matoušek definoval jako sociální práci prostřednictvím psychosociální podpory, při níž se využívají různé terapeutické metody, především psychoterapie. Hlavním záměrem je zajistit duševní, psychickou a následně sociální pohodu jednotlivci či skupině. Klade se důraz na kvalitní komunikaci a vytváření pozitivního a otevřeného vztahu mezi sociálním pracovníkem a klientem. Sociální pracovníci by měli mít znalosti v oblasti psychologie. (in Mátel 2019, str. 133)

Dalším paradigmatem, které chci v práci zmínit je reformní paradigma, kdy jde o snahu změnit či vylepšit společenské prostředí. Cílem je umožnit utlačovaným lidem získat větší kontrolu nad svými životy. Sociální práce se snaží posílit účast klientů sociálních služeb, aby mohli aktivně přispívat k tvorbě a změnám institucí. Sociální pracovníci musí mít znalosti z oblasti sociální politiky, sociální filozofie a sociologie. (in Mátel 2019, str. 133)

Terapeutické paradigma úzce souvisí s vybranou problematikou, jelikož jedním z hlavních cílů projektu seberozvojové skupiny pro mladé rodiče bude rozvoj osobnosti klienta a dosažení vnitřní rovnováhy rodiče. Komunikace ve skupině bude stěžejním prostředkem pomoci a budou využívány prvky Rogersovské psychoterapie, která bude níže specifikována. Reformní paradigma se převážně soustředí na přenesení zodpovědnosti na rodiče, kteří se společně v rámci skupiny budou aktivně snažit nalézt řešení svých situací. Z těchto paradigmat tudíž vycházejí následující přístupy a metody, které budou využity při práci s mladými rodiči v rámci seberozvojové skupiny.

3.2 Humanistická teorie, přístup zaměřený na člověka a jeho techniky

Při sociální práci s mladými rodiči je velmi důležité vnímat jejich vnitřní svět a prožívání. To, že jejich názor je také platný a cenný a jejich osobnost je jedinečná a schopná růstu, je velmi důležitým aspektem při práci s touto klientelou. Proto se v práci zaměřím na humanistické modely sociální práce, a to konkrétně na přístup orientovaný na klienta, jelikož je dobrým předpokladem pro poskytování sociální podpory mladým rodičům.

Humanistická psychologie reprezentuje určité společné hodnoty jako je rozvoj potenciálu člověka, chápání života jako otevřeného ke změně a vědomí hodnoty každého člověka (Šiffelová, 2010, str. 16). Mezi společné prvky humanistického a existencionálního přístupu v sociální práci patří to, že postoje, které klienti nepovažují za problém, naznačují zdravý potenciál klienta a možnost žádoucí změny (Matoušek a kol. 2012, str. 202).

Vzhledem k obsáhlosti práce a zacílení přístupu na podporu mladých rodičů v oblasti rodičovství, výchovy dětí, ale také jejich osobního růstu, jsem se primárně zaměřila na přístup orientovaný na člověka (klienta).

V přístupu zaměřeném na člověka „jedinci disponují ve svém nitru obrovským potenciálem k sebeporozumění a proměně vlastního sebepojetí, základních postojů a jednání zaměřeného na vlastní já.“ Aby však bylo toto naplněno, je nutné splnit určité podmínky, které Rogers uvedl. Jedna z nich je autentičnost, kdy by měl být terapeut ke klientovi otevřený a měl by být sám sebou. Další podstatnou podmínkou je, aby terapeut klienta přijímal a respektoval. Tím mu bude klient více důvěřovat a jeho projevy pocitů a emocí budou opravdové, jelikož ho terapeut neodsoudí, ale bezpodmínečně ocení a přijme. Třetím aspektem tohoto přístupu je empatie neboli porozumění a vcítění se do klientova světa a jeho pocitů. Terapeut klientovi aktivně naslouchá a dává mu najevo, že ho chápe a rozumí mu. (Rogers 2014 str. 120-122)

„Rogersovský přístup bývá také nazýván nedirektivní psychoterapií, psychoterapií rozhovorem, psychoterapií zaměřenou na klienta, osobu či na člověka.“ z názvu rogersovský vyplývá, že tento přístup přímo navazuje na myšlenky a práci nejstarší osobnosti americké psychologie a zakladatele tohoto přístupu C. R. Rogerse (1902-1987). Tento druh vztahu a přístupu ke klientovi podporuje růst jeho osobnosti a pomáhá překonat různé vnitřní boje a nerozhodnosti, což vede k hlubšímu poznání sebe sama a také k pevným vztahům. Bez pochyb lze uvést, že aspekty tohoto přístupu jsou aktuálně součástí téměř každé pomáhající profese jako je třeba sociální práce, pastorace nebo poradenství obecně. C. R. Rogers také uvádí, že terapie vede k poznání a stávání se „sebou samým“, tedy k přijetí naší nejhlubší

podstaty. Rogersovská terapie je téměř vedena a řízena klientem, jelikož terapeut není direktivní a důraz se klade na empatii a neverbální projevy. (Vymětal 2001, str. 11-16)

V terapii zaměřené na člověka je růst osobnosti chápán jako porozumění sobě samému, chápání svých pocitů a prožitků a respektování okolního světa, které vede k pozitivnímu vztahu k sobě a k okolnímu světu. Psychický růst vede k určité změně osobnosti. Člověk, který má s druhými kvalitní vztahy a má pocit pozitivního přijetí ostatních, může v sociálních vztazích fungovat s větším respektem, akceptací a porozuměním druhých. (Nykl 2012, str. 17-42)

V rámci přístupu zaměřeného na člověka lze využít několik komunikačních technik, které souvisí s empatií, jednou z hlavních podmínek tohoto přístupu. Zde jsou některé z vybraných technik podle Vymětala (2001, str. 94):

- **Aktivní naslouchání** znamená, že terapeut plně a soustředěně poslouchá sdělení klienta a neverbálně na něj reaguje například příkyvováním. Aktivně naslouchat neznamená pouze slyšet, ale vědomě vnímat a přijímat druhého člověka.
- **Empatické poznámky** jsou krátká sdělení, která vyjadřují chápání a porozumění druhému. Vyjadřujeme jimi aktuální pocit a zájem o druhého. Například: „To máte radost. To naprosto chápu.“
- **Zrcadlení** je komunikační technikou, která se projevuje opakováním slov samotného klienta nebo častěji jen jeho částí sdělení. Posluchač vybírá jen to, co jemu přijde důležité a jedná se o opakování vcit'ující, ne pouze mechanické.
- **Parafrázování** spočívá v přeřikávání slov pacienta vlastními slovy. Terapeut opakuje klientovo předchozí sdělení s tím, že užitím jiných slov vystihne jeho podstatnou část.
- **Reflexe** je pro psychoterapii zaměřenou na klienta stěžejní a typickou komunikační technikou, jelikož umožňuje klientovi nejvíce porozumět sobě samotnému. Terapeut aktivně naslouchá, co klient říká a snaží se vcítit do toho, co momentálně prožívá a jak u toho neverbálně reaguje. Následně klientovi nastavuje zrcadlo tím, že sděluje pochopené a viděné, ale bez hodnocení. Usnadňuje tak druhému pochopit jeho vnitřní prožívání a vnímání interpersonálních vztahů.

3.3 Empowerment a participativní přístup

Práce s mladými rodiči zahrnuje mnoho různých aspektů, včetně podpory ve výchově dětí, poskytování přístupu ke vzdělání a zaměstnání, informování o reprodukčním zdraví nebo podpora duševní pohody. Antiopresivní přístup může být klíčovým prvkem v těchto oblastech, které pomáhají odstraňovat překážky a nerovnosti, se kterými se mladí rodiče mohou setkat. Může posilovat jejich schopnost nést svou rodičovskou zodpovědnost s hrdostí a sebedůvěrou. S tímto přístupem se také pojí různé pojmy jako participace a empowerment, které budou s tématem níže propojeny.

Antiopresivní přístup se snaží omezit, zmírnit nebo odstranit nerovnosti a utlačování, zejména v boji proti sexismu, rasismu, věkové diskriminaci, diskriminaci zdravotně znevýhodněných a dalším formám nerovného zacházení, které se v praxi vyskytují. (Thompson 2006, str. 40-41)

Antiopresivní přístup vychází z reformního paradigmatu a klade důraz na tzv. empowerment a participaci, což úzce souvisí s mladými rodiči, kteří budou účastníky seberozvojové skupiny. Uživatelé totiž budou pobízeni k převzetí zodpovědnosti za svůj život a za vykonávání rolí rodiče. Oni jediní totiž mohou své rodičovství ovlivnit a nejlépe znají své děti i sami sebe. Díky procesům ve skupině se budou moci aktivně podílet na své sociální a osobnostní změně či zlepšení. Sociální pracovník zde bude pouze partnerem a bude dohlížet na proces, do kterého bude minimálně zasahovat.

Téma participace se objevuje již od 70. let 20. století a tento termín označuje zapojení se do rozhodování a posilování účasti jednotlivců i skupin na procesu řešení, které se dotýká jejich životů a potřeb. Participativní přístup v sociální práci spočívá v zapojení klientů jako rovnocenných partnerů, kteří mají schopnosti a zdroje k řešení svých vlastních potřeb a situací. Namísto tradičního modelu, kde sociální pracovníci předepisují pomoc shora dolů, se participativní přístup soustředí na posilování jednotlivců a komunit, věří v jejich sílu a dovednosti k nalezení řešení. Tímto způsobem se odvrací od pasivní role klientů a vytváří se prostředí, kde se každý účastník cítí aktivně zapojen a respektován. Klienti jsou sami schopni porozumět vlastní situaci a určit, co je potřeba udělat. Sociální pracovníci jsou v roli partnerů a respektují své klienty. Vnímají je jako sobě rovné, jelikož klienti jsou odborníci na svůj život a mají řadu převážně praktických zkušeností. S participací je často spojován pojem empowerment, který je překládán jako zplnomocnění/zplnomocňování, což znamená dosažení plné moci a schopnosti převzít kontrolu nad svým životem a životní situací. Díky tomu mají lidé možnost dosahovat svých cílů a zkvalitňovat svůj život. Jedinec či skupina se tak stává

samostatnou a nezávislou jednotkou v řešení svých problémů. Empowerment podporuje lidi ve svépomoci a setkávání se s lidmi s podobnou zkušeností či životní situací. Budují se tak hlubší vzájemné vztahy a mezilidská podpora. (Nepustil a Geregová 2020, str. 45-47)

Gojová a Glumbíková se ve svém článku pro časopis Sociální práce o tomto tématu rovněž zmiňují a tvrdí, že participace lidí se zkušeností a empowerment se vzájemně doplňují, jelikož během spolupráce mezi odborným sociálním pracovníkem a laickým klientem dochází ke splynutí a převrácení rolí. Klient se stává učitelem a je odborníkem na svůj život a sociální pracovník přispívá svou odborností na proces. Toto vede k prohloubení důvěry mezi oběma aktéry a také k rychlejšímu a efektivnějšímu řešení ze strany klienta, jelikož by podobné východisko experta nenapadlo. Společně tvořená řešení poté směřují k větší angažovanosti a participaci klientů na jejich realizaci. Klient je v participativních přístupech zplnomocňován a motivován ke změně a sociální práce má tak větší možnost zefektivnit své služby a omezit institucionalizaci. (Gojová a Glumbíková 2015, str. 60-61 [online])

3.4 Metoda sociální práce se skupinou

V následující podkapitole bude popsána sociální práce se skupinou, jelikož bude tato metoda využívána při práci s mladými rodiči v rámci seberozvojové skupiny. Níže detailně vypracuji fungování a veškeré procesy této skupiny. Jedná se o jeden z typů skupinové sociální práce.

Definice skupinové sociální práce, kterou zformuloval Matoušek a kol. (2013 a, str. 171): „Skupinová sociální práce je metoda sociální práce, která se snaží informovaným způsobem skrze záměrnou skupinovou zkušenost pomáhat jednotlivcům a skupinám uspokojovat individuální a skupinové potřeby a ovlivňovat a měnit osobní a skupinové problémy a problémy organizací a komunit.“

Pro práci s lidmi ve skupinách je používáno více termínů, jeden z nich se více zaměřuje na jednotlivce v rámci skupiny – sociální práce se skupinami a druhý primárně na skupinu, ve které jsou součástí jednotlivci – sociální skupinová práce. Někdy se také volí obecnější termín skupinová práce. (Matoušek a kol. 2013 b, str. 290-292)

Brown (1991) zmiňuje výhody skupinové sociální práce, jako je sdílení společné skupiny lidí a skupinového cíle, příležitost ke změně a učení a také příležitost pro individuální posílení, růst sebeúcty a sebedůvěry.

Význam skupiny spočívá ve zkušenostech jednotlivých členů, kteří se navzájem inspirují k sociální změně, podporuje jejich podílení se na společenských činnostech a rozvíjí socializaci členů. Skupina také zastupuje určitou spojnicí mezi jednotlivcem a širší společností, redukuje či pomáhá předejít problémům díky skupinovým aktivitám. Podle Williama Schwartze představuje skupina jako celek systém vzájemné pomoci, tzv. pomáhající skupina, kde sociální pracovník pomáhá lidem a učí je si vzájemně pomáhat. Není, ale zcela zaručeno vzájemné pomáhání, proto role sociálního pracovníka spočívá v docílení spojení mezi jednotlivcem a skupinou a tím k dosažení plného potenciálu skupiny. (Matoušek a kol. 2013 b, str. 290-292)

Shulman (in Matoušek a kol. 2013 b, str. 292) definuje tyto základní principy **dynamiky skupinové vzájemné pomoci**:

- Sdílení informací – členové skupiny mohou ostatním předat své postoje, myšlenky a vědomosti, které nabyli v průběhu života
- Výměna názorů ve skupině – rozdíly či konfrontování může členům přinést nové úhly pohledu na věc
- Pocit sounáležitosti – toto dává členům pocit, že na problém nejsou sami a je zde někdo, kdo je chápe a soucítí s nimi
- Nadhled nad svými problémy – lidé se občas domnívají, že se dostali do problémů svými chybami a špatnými rozhodnutími, nemyslí na to, že jejich situaci ovlivňují také vnější aspekty
- Vzájemná opora – díky otevřenosti a vzájemné důvěře se rozvíjí skupinová empatie a tím, že členové často prožívají podobné problémy se snadněji a někdy lépe, než sociální pracovník vcítí do situace druhého
- Nutnost solidarity – vzájemná podpora, která vychází z předpokladu působení skupiny
- Hledání východiska z nesnáze – vzájemné sdílení svých názorů může vyústit k nalezení řešení daného problému jednotlivce, pro členy skupiny je jednodušší vidět problém u druhého než u sebe
- Zkoušení nových postupů – ve skupině je prostor pro nácvik nových způsobů komunikace
- Využití skupinových výhod – větší počet lidí dodává členům prostor se ozvat a taktéž je nenechává v osamocení

- Otevření témat, která jsou málo probíraná – úkolem sociálního pracovníka je nastavit bezpečný prostor a příjemnou atmosféru ve skupině, kde se nikdo nebojí se svěřit či sdílet soukromé a citlivé záležitosti.

Skupinové procesy týkající se psychoterapie ve skupině se jinak nazývají **skupinová dynamika** a s tou musí vedoucí seberozvojové skupiny umět pracovat, což vyžaduje nejlépe dlouhodobější zkušenosti se skupinovou prací. Důležité je klást důraz na správný počet účastníků, délku setkání, dynamiku partnerských či přátelských vztahů a fungování nových a dlouhodobých členů. (Němcová a Svobodová 2017, str. 55-67)

Mezi skupinové procesy dle Němcové a Svobodové (2017, str. 55-67) v rámci seberozvojových skupin, které se označují jako skupinová dynamika, se řadí tyto principy:

- Práce s prostorem a formou sezení – sezení v kruhů, za stolem, venkovní prostory, sezení na zemi, různé vůně, osvětlení a barvy
- Interakce mezi členy skupiny, řízení dynamiky, skupinová krize – vývoj skupiny v čase
- Skupinové role – pasivita x aktivita
- Terapeutický vztah – laik x expert, důvěra, otevřenost, odvaha sdílet osobní téma
- Neřízené kontakty mimo skupinu, tzv. šedá zóna – kontakty účastníků mimo oficiální program, mezi sezeními, v pauze atd.
- Podpůrné aktivity mimo program s peer prvky – důležité pro účastníky hledající podporu v osamělosti
- Dynamika používaných technik – střídání prožitku a edukace, reflexe průběhu a pocitů
- Používání hudby v pauzách.

Kuzníková zmiňuje určité fáze práce se skupinami. Z hlediska založení skupiny a průběhu skupinové práce se rozlišuje přípravná fáze, která zahrnuje plánování a veškerou přípravu, aby mohla skupina vzniknout. Obsahuje vše, co se odehraje před prvním setkáním. Další fází je úvodní setkání, kde proběhne seznámení členů a stanovení cílů. Pracovní fáze představuje třetí část, kdy se realizují jednotlivá setkání a dosahuje se stanovených cílů. Jako poslední fází je fáze závěrečná neboli hodnocení skupiny. (Kuzníková 2013, str. 55 [online])

3.4.1 Typologie skupin

Je k dispozici vícero dělení skupin, záleží to na autorově zaměření. Jinou typologii skupin uvede psycholog, jinou sociolog a jinou zase sociální pracovník. Matoušek (in Fabián 2021, str. 127) dělí skupiny takto:

- Skupiny homogenní – skupina týraných, anonymních alkoholiků atd.
- Skupiny úkolově zaměřené – zaměření na konkrétní úkol (pracovní skupiny řešící určitý projekt v rámci strategického plánování)
- Psychoterapeutické skupiny
- Svěpomocné skupiny
- Skupiny zaměřené na dosažení sociálních cílů – práce s mládeží, s komunitou

„Sociální pracovník má místo v každé takové skupině – jako facilitátor, terapeut, konzultant, aktivizátor nebo podporovatel.“ (Matoušek a kol. 2013 a, str. 170)

Facilitátor zastupuje věcně neutrální třetí stranu, která pomáhá skupině zlepšit její efektivitu tím, že zlepšuje její proces a strukturu. Jeho úlohou je podporovat otevřenou diskusi, vést skupinové aktivity a procesy, a pomáhat skupině dosáhnout konsensu nebo rozhodnutí. Facilitátor by měl splňovat tři kritéria: (1) být přijatelný a ohleduplný ke všem členům skupiny, (2) být věcně neutrální – to znamená, že nesmí být v rozporu s pravidly a upřednostňovat jedno z řešení, které skupina zvažuje a 3) nemít žádné kompetence, díky kterým by mohl rozhodovat za skupinu. (Schwarz 2005, str. 4)

Tato teoretická základna poslouží ke zpracování projektu seberozvojové skupiny, která se pojí jak se svěpomocnými, tak i psychoterapeutickými skupinami.

3.4.2 Seberozvojové skupiny

V této části budou seberozvojové skupiny charakterizovány, bude popsáno z čeho vycházejí a také jak souvisí s encounterovými skupinami.

Seberozvojové skupiny mají základ a navazují na tzv. tréninkové skupiny (t-skupiny) a na „encounter groups“ v českém překladu „skupiny setkání“. T-skupiny slouží k rozvoji komunikačních dovedností a interpersonálního citění, taktéž poskytují díky sdílení vlastní zkušenosti poznání sebe sama či pochopení chování ostatních lidí. V USA vzniklo hnutí „encounter groups“ v 60. letech ve spojení s humanistickou psychoterapií a mělo za úkol osobní růst jednotlivců, soustředění na vyjadřování svých emocí v přítomném okamžiku a tvůrčí

dovednosti. Při zadání pojmu seberozvojová skupina do internetového vyhledávače můžeme zjistit, že existuje široká škála těchto skupin – od profesionálně řízených po programy vycházející ze šamanismu či esoterismu. Vzhledem k tomu, že nejde o psychoterapii, se v rámci seberozvojových skupin využívají pouze některé hodící se prvky z různých přístupů a technik, jako jsou například rogersovské, kognitivně-behaviorální a psychoterapeutické směry. „Vedoucí poradenských a seberozvojových skupin by měli mít odborné kompetence, které zaručuje nejen jejich dosavadní vzdělání v humanitních vysokoškolských oborech (např. psychologie, pedagogika, sociální práce), ale také jejich dosavadní odborná praxe, znalosti a dovednosti. (Němcová, Svoboda 2017, str. 16-29)

Encounterové skupiny umožňují psychický růst, získávání nových poznatků, pocitů a jejich prožívání a vyjadřování. Objevují se zde prvky akceptace, empatie a vnímání a chápání sebe sama. Díky vedení zkušených facilitátorů či profesionálů se dokážou odstranit předsudky a agrese, také se lépe zvládají řešit konflikty a později se optimální růst může šířit dál. (Nykl 2012, str. 115)

Seberozvojové skupiny se některými prvky encounterových skupin inspirují a při práci s mladými rodiči v rámci projektu budou určitě přínosné. Mladí rodiče potřebují cítit porozumění od někoho, kdo prochází stejnou zkušeností nebo je v podobné situaci. Taktéž jsou ve zcela nové životní roli, která není jednoduchá a akceptace vlastních pocitů a následné poznání svých emocí a dalších aspektů sebe sama je může v roli rodiče ujistit.

3.5 Etické hledisko

Etické kodexy obecně mají za cíl stanovit hodnoty, principy a normy chování pro osoby působící v konkrétním profesním nebo institucionálním prostředí. S tímto záměrem byl Společností sociálních pracovníků v roce 1955 sepsán Etický kodex sociálních pracovníků v České republice. Tento krok byl pro české sociální pracovníky významný, jelikož si stanovili za cíl poskytnout pevný etický a profesní základ pro svou práci. (Janebová 2015, str. 7 [online])

Při práci nejen se seberozvojovou skupinou, která bude stěžejní pro mou bakalářskou práci, by se měla dodržovat různá etická pravidla, jako je například mlčenlivost. Účastníci by si měli sdělené informace nechat pro sebe a veškerá pravidla by se měla sdělit na začátku programu. Členové skupiny by také měli dát písemný informovaný souhlas s účastí a konzultací případných zdravotních rizik s lékařem. Účastníci by o těchto rizicích, spojených například s psychickým zdravím, měli být obeznámeni a sami by si měli určit, zda jsou na tento program

dostatečně připraveni a odolní. Každý člen skupiny by měl mít e-mailový kontakt na vedoucího skupiny v případě potřeby individuální konzultace nebo zpětné vazby na setkání. K etickým aspektům patří také reflektování, pokud je člen skupiny aktuálním či bývalým klientem jednoho z vedoucích, je důležité se urovnat všechny záležitosti s tím spojené a také prodiskutovat možná rizika spolupráce ve skupině. Vedoucí skupiny by měl mít přístup k pravidelné supervizi, což je pro profesně vzdělané automatické, ale pro vedoucí bez odborných znalostí může jít o zcela nový aspekt práce. V rámci etických pravidel je vedoucím i účastníkům skupiny zapovězena společná konzumace alkoholu či navazování jakýchkoliv intimních či erotických vztahů, a to ani mimo program. Porušení těchto etických norem je vymahatelné pouze v případě, že jsou vedoucí či lektoři skupin členové profesní či stavovské organizace. V jiných případech se tato porušení nedají řešit, jelikož se zde účastníci hlásí dobrovolně a skupina není vedena jako léčebná či psychoterapeutická. Pro všechny druhy skupinového poradenství, a to i laického, je nutnost dodržování právních předpisů, které souvisejí s povinností oznámit nebo zabránit trestnému činu. V tomto případě se nehledí na mlčenlivost ani uchování soukromých informací. (Němcová, Svoboda 2017, str. 68-70)

Tyto etické faktory je důležité nastavit a dodržovat v rámci seberozvojové skupiny, ale také dalších skupin hlavně proto, aby se účastníci cítili ve skupině bezpečně a komfortně a nedocházelo k jakémukoliv porušení lidských práv.

„Dilematy nazýváme situace, které nemají jednoznačné řešení ani jednoznačnou oporu v zákonu či standardu. Dilemata v sociální práci jsou situacemi, kdy při našem rozhodování není možné využití jednoznačných postupů a pravidel.“ (Fabián 2021, str. 60)

Jedním z dilemat, se kterým se může sociální pracovník či jiný vedoucí seberozvojové skupiny setkat, je to, které často ve své knize Ráda bych Vám pomohla, ale... zmiňuje Musil. Pokládá si otázku, zda by v určitých situacích sociální pracovník měl či neměl zasáhnout. Jde o rozhodnutí, ve kterém se bije snaha nechat klienta zvládnout situaci samostatně, a tím podpořit jeho soběstačnost, nebo tendence zasáhnout a vstoupit do problému a klientovi určitým způsobem pomoci. Jak říká Laan: „Pracovníci se pohybují na kladině, kde na jedné straně vyvstává obava z neoprávněného zásahu (falešný poplach), na straně druhé strach z povolávání k odpovědnosti (nedbalost), pokud dojde k nějaké nešťastné události.“ (Musil 2004, str. 138)

Další dilema, které se může v rámci práce s mladými rodiči objevit, je jednostrannost vs. symetrie ve vztahu s klientem. To vyjadřuje citace z Musilova textu o tom, zda být ke klientovi jednostranný nebo s ním vést symetrický vztah. V sociální práci se často setkáváme

s dilematem mezi autoritativním přístupem a péčí zaměřenou na dialog a podporu. Tento konflikt zahrnuje otázku dominance a symetrie ve vztahu mezi pracovníkem a klientem. Zatímco autoritativní přístup předpokládá jednostrannou iniciativu a ovlivňování ze strany pracovníka, dialogická péče se opírá o rovnocenný a respektující vztah mezi oběma stranami. Podle Musila se jednostranný přístup sociálního pracovníka často zakládá na předsudcích a předpokladech, které vedou k deduktivnímu myšlení a ignorování klientových vlastních zkušeností a autority. Naopak, při symetrickém přístupu je důležité zahrnout klienta do procesu rozhodování a respektovat jeho vlastní perspektivu a autoritu. Tím se vytváří prostředí, kde se klient cítí více zapojen a podporován, což může vést k efektivnějšímu řešení jeho potřeb a situací. (Musil 2004, str. 90)

Úlehla se zaměřuje na metody identifikace problémů klienta a stanovení intervencí s cílem poskytnout podporu. Jeho interpretace "principu držitele problému" ukazuje na rozdíl mezi symetrickým a jednostranným přístupem sociálního pracovníka k problémům. V symetrickém vztahu pracovník spolupracuje s klientem na řešení problému, který klient vnímá. Naopak, v jednostranném přístupu pracovník řeší problém, který sám identifikuje, což může vést k pocitu kontroly ze strany pracovníka. Podle Úlehly je kontrola chápána jako pokus pracovníka změnit něco, co klient není připraven změnit sám. To může vést ke konfliktu, protože klient si nemusí být vědom kontroly a nepožádal o ni. Na druhé straně, pomoc spočívá v podpoře změny, kterou klient sám vyžádal a očekává. Klíčovou podmínkou je aktivní dialog, ve kterém pracovník musí porozumět klientově perspektivě a společně s ním identifikovat problém a cíle intervence. V případě kontroly pracovník používá jednostranný přístup a posuzuje klientovy akce pouze z vlastního hlediska, což může omezovat efektivitu pomoci a podpory. (Úlehla 1999, str. 28-31)

Při práci sociálního pracovníka s klientem v rámci seberozvojové skupiny bude velmi důležité, aby sociální pracovník působil jako tzv. moderátor nebo facilitátor a aktivně nevstupoval do procesu skupiny. Měl by pouze napomáhat, usnadňovat a podporovat dosažení cílů skupiny, nikoliv klienty kontrolovat či aktivně zasahovat do řešení problémů. Východiska a odpovědi by měli účastníci skupiny nalézt sami.

4 Propojení tématu se sociální politikou

Následující kapitola se soustřeďuje na oblasti sociální politiky, které se věnují podpoře nejen mladých rodin. Stát, ať už finančně, materiálně nebo sociálně, napomáhá stabilitě a fungování rodin, jelikož ty jsou považovány za základ společnosti. Níže budou popsány zmíněné oblasti sociální politiky a také legislativní hledisko tématu práce.

Sociální politiku nejde jednoznačně vymezit ani neexistuje jednotná definice, jelikož je to celek či systém s mnoha komplikovanými vazbami uvnitř tohoto systému, ale také s vazbami ve společenském systému. Sociální politika je tedy specifická v každé zemi a v každé době, ale má zároveň určité společné znaky. V teorii i praxi je tudíž sociální politika různě chápána. (Mertl 2023, str. 22)

Z hlediska širšího pojetí dle Krebse a Durdisové (2015, str. 24) „lze sociální politiku vymezit jako konkrétní jednání zejména státu, ale i ostatních subjektů, kterými je ovlivňována sociální sféra společnosti.“

Slovo „politika“ označuje snahu docílit ideální správy věcí veřejných. Sociální politika se dělí na aktivní a pasivní formu. Pasivní forma odhaluje sociální rizika, jakými jsou chudoba, nemoc či nezaměstnanost a odstraňuje jejich následky. Kdežto aktivní forma sociální politiky preventivně předchází sociálním problémům. Sociální práce zasahuje do sociální politiky až tehdy, kdy nejsou naplňovány či zabezpečovány potřeby občanů. (Fabián 2021, str. 26-29)

4.1 Funkce a principy sociální politiky

Jedním z principů sociální politiky je princip sociální solidarity, kdy solidarita označuje vzájemnost neboli pospolitost a sounáležitost. Také je to výraz pro porozumění a podporu jednotlivců, sdružení a organizací, které se podílejí na utváření životních podmínek. Ve spojitosti se sociální politikou jde o přerozdělování hmotných zdrojů ve prospěch chudých občanů. V sociální politice se solidarita dělí na dobrovolnou (granty, sponzorství, daňové úlevy) a povinnou (sociální a zdravotní pojištění). (Tomeš 2011, str. 31-32)

Dalším principem je princip participace, kdy se sám člověk podílí a přispívá ke společenskému životu, tedy i k sociální politice. Objekt sociální politiky – tedy člověk, je ovlivňován různými opatřeními a činnostmi sociálních subjektů – stát nebo jiné vládní i nevládní organizace, a proto by měl mít možnost účastnit se procesu rozhodování a realizování těchto činností. Člověk se pak stává plnoprávným, respektovaným a odpovědným za svůj vlastní život. Jednoduše se

jedná o princip orientovaný na člověka, kdy má člověk možnost přispět k demokracii a celospolečenským změnám. (Mertl 2023, str. 37)

Tyto dva principy se pojí se sociální prací s mladými rodiči, jelikož rodiče mají k dispozici několik možností finanční podpory státu, bez které by jinak nemohli fungovat a která jim zajišťuje péči o sebe i děti. Blíže budou popsány v následujících kapitolách. Tuto možnost by bez principu sociální solidarity rodiče neměli. Také participace se v řešení sociálních problémů mladých rodičů uplatňuje v několika sférách a je velmi užitečná, jelikož je sám klient povzbuzován a má možnost podílet se na individuální či společenské sociální změně. Klient je díky tomuto principu zodpovědný za svůj život a participuje na řešení své nepříznivé sociální situace.

Funkci, kterou zmíním v této práci je funkce ochranná. Ta odstraňuje, zmírňuje či pomáhá předcházet negativním jevům spojenými s rodinnými či životními situacemi např. příjmová situace vícedětných rodin (Duková, Duka a Kohoutová 2013, str. 60).

Homogenizační funkce je velmi podobná funkci redistribuční, jelikož zmírňuje a odstraňuje sociální rozdíly v životních podmínkách jedinců či skupin. Homogenizace znamená, že by všichni občané měli mít stejné příležitosti v oblasti vzdělávání, práce nebo péče o zdraví. Nejvíce se funkce projevuje při podpoře nízkopříjmových skupin obyvatelstva, kterým se díky nástrojům sociální politiky sníží příjmový rozdíl. (Mertl 2023, str. 57-58)

Tyto funkce se projevují v sociální pomoci mladým rodinám, které z mnoha důvodů trpí sociálními rozdíly či nepříznivými životními podmínkami, ať už se to týká oblasti financí nebo také rodinných a výchovných problémů.

4.2 Rodinná politika a její aktéři

Rodinná politika ve vztahu k sociální práci s mladými rodiči je zaměřena na poskytování podpory a služeb, které mladým rodičům umožní úspěšně zvládat rodičovství a péči o své děti. Jejím cílem je snižovat rizika spojená s mladým rodičovstvím, jako je sociální vyloučení, chudoba, nedostatečná péče o dítě nebo nedostatečná podpora pro mladé rodiče. Dále pomáhá mladým rodičům plnohodnotně se integrovat do společnosti a zajistit své potřeby a potřeby svých dětí. Podporuje jejich osobní a sociální rozvoj, aby mohli úspěšně fungovat jako rodiče a členové společnosti.

Rodina, jako nejstarší instituce, je státem podporovaná skoro ve všech zemích světa formou politických opatření, která rodinu chrání hlavně v oblasti výchovy dětí. Podpora probíhá díky rodinné politice, která je součástí státní sociální politiky. Problematikou rodiny se zabývá hlavně zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. „Opatření, která se týkají rodinné politiky, jsou zaměřena na mateřství, rodičovství a rodinu, výchovu a výživu dětí, ochranu dětí a žen v rodině i mimo ni a pomoc při ztrátě živitele.“ Stát tuto politiku poskytuje skrze veřejné instituce pomocí daní, pojištění, dávek a služeb. (Duková, Duka a Kohoutová 2013, str. 138)

Ve společnosti neexistuje jen jedna rodinná politika, jelikož každý normalizovaný subjekt sociální politiky může mít svou rodinnou politiku. Rodinná politika může mít vícero povah, tj. veřejnoprávní – vládní a samosprávné regiony a korporace a soukromoprávní – rodinná politika různých církví, politických stran, neziskových organizací, nadací a fondů. Za poslední dobu přibyla opatření ochrany žen proti týrání a zneužívání a často se objevují otázky ohledně rovnoprávnosti žen a mužů na trhu práce. V současné době se má veřejná rodinná politika soustředit na podporu a pomoc při založení rodiny i po dobu, kdy odpovídá za péči a výchovu nezletilých dětí. Dále se bude zaměřovat na ochranu ženy jako rodičky a matky v zaměstnání a ochranu nejlepšího zájmu dítěte. (Tomeš 2011, str. 186-190)

Cíle a povinnosti rodinné politiky dle Dukové, Duky a Kohoutové (2013, str. 142) zní:

- Vytváření příznivých podmínek pro život rodiny
- Zmírňování nákladů spojenými s výchovou a péčí o dítě a posílení ekonomické situace rodin
- Posílení informovanosti o partnerství, manželství a rodičovství
- Chránit zájmy dítěte a také svobodného a všestranného rozvoje člověka
- Podpora založení rodiny a také těhotných žen či žen v době mateřství

Aktéry jsou ti, kteří tvoří či jakkoli zasahují do sociální politiky státu. Podle způsobu zapojení v sociální politice rozlišujeme aktéry na objekty a subjekty. Mezi objekty můžeme zařadit jednotlivce nebo skupiny obyvatel, na které působí opatření a činnosti sociální politiky a mají z nich prospěch. Subjekty jsou ti, kteří realizují, iniciují a jsou schopni naplňovat sociální činnosti a chování pomocí různých prostředků a nástrojů. Nesou proto odpovědnost za své jednání před objekty sociální politiky. K nejvýznamnějším subjektům patří například parlament, vláda a správní orgány státu, zaměstnavatelé a firmy, regiony, obce, místní komunity, občanské organizace, církve, mezinárodní organizace a hromadné sdělovací prostředky. (Duková, Duka a Kohoutová 2013, str. 51-53)

Subjekty, které zajišťují sociální podporu mladým rodinám, jsou především sociální služby jako sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahová centra pro děti a mládež nebo poradny zaměřené na podporu rodiny. Vzhledem k tematickému zaměření této práce budou blíže popsány orgány sociálně-právní ochrany dětí, které mohou mladým rodinám poskytnout poradenství či krizovou intervenci při řešení obtížných problémů spojených s výchovou dětí. Dále mohou rodičům zajistit přístup k dalším sociálním službám, které jsou zacílené na danou problematiku jako je bydlení, finanční pomoc nebo vzdělávání.

Dle Novotné řeší orgány sociálně-právní ochrany velmi těžké a komplikované situace dětí a jejím největším zájmem je blaho dítěte. Sociální opatření sociálně-právní ochrany je nutné používat včas, správně a účelně, jelikož to ve velké míře zasahuje do rodinného a soukromého života jedinců. (Novotná 2022, str. 9)

V České republice je sociálně-právní ochrana dětí plně v kompetenci státu, který přebírá odpovědnost za děti, jejichž rodiče nejsou schopni poskytnout péči, nezvládají ji nebo ji zanedbávají. Sociálně-právní ochrana ale také zahrnuje řešení situací, kdy dítě trpí příliš velkou zaměstnaností rodičů, kteří se snaží péči nahradit financemi nebo naopak řešení nežádoucích situací vzniklé v důsledku nezaměstnanosti rodičů. Problém může představovat také vztahová krize rodičů, která může skončit rozchodem či rozvodem a rodiče nejsou schopni se dohodnout na péči a pravidlech styku s dítětem, čímž způsobují dítěti značné trauma. Orgánům sociálně-právní ochrany dětí se proto připisuje velká odpovědnost za osud dětí v podobě opatrovnictví či poručenství. (Krausová a Novotná 2006, str. 11)

4.3 Státní finanční podpora mladým rodičům

Dávky, které jsou poskytovány v rámci systému nemocenského pojištění a systému státní sociální podpory jsou velkou pomocí mladým rodinám, jelikož je finanční příjem pro založení rodiny rozhodující. Mladé rodiny v současnosti často řeší problémy s bydlením, finančním zabezpečením z důvodu péče o dítě a také pracovním uplatněním na trhu práce. Tato podkapitola se soustředí na sociální dávky, které mohou mladí rodiče využít ke zlepšení své finanční situace.

4.3.1 Nemocenské pojištění

Peněžité dávky podle ČSSZ (Mateřství – snadně a přehledně, [online]), které nahrazují finanční prostředky ze zaměstnání v době před a po narození dítěte jsou: peněžité pomoc v mateřství,

dávka otcovské poporodní péče neboli otcovská a také vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Abyste měli na tyto dávky nárok, musíte být účastní nemocenského pojištění. Podmínky nároku, výše příspěvku a také způsob výpočtu je stanoven v zákonu číslo 187/2006 Sb. v platném znění.

Peněžítá pomoc v mateřství je určena pro matku, otce či jinou osobu, která má dítě v péči nebo pro matku ve vysokém stupni těhotenství. Existují dvě podmínky, které musí být splněny, aby člověk měl na dávku nárok. Člověk musí být účasten nemocenského pojištění v době nástupu na mateřskou a dva roky před nástupem musí být alespoň 270 dní pojištěn, tzn. minimálně devět měsíců musí být odváděno pojistné. U OSVČ je nemocenské pojištění dobrovolné a hradit jej člověk musí alespoň 180 dnů v rámci jednoho roku před nástupem k čerpání dávky, druhá podmínka – pojištění po dobu nejméně 270 dnů v posledních dvou letech, je stejná jako u zaměstnanců. Peněžitou pomoc může pobírat také otec, podmínky jsou totožné jako u matky, ale otec musí s matkou uzavřít písemnou dohodu o tom, že bude o dítě pečovat. Výše dávky činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den a délka poskytování dávky je 28 týdnů (37 týdnů u dvojčat či víceročet), přičemž matka může dávku začít pobírat již 6-8 týdnů před očekávaným dnem porodu. Otec může dávku pobírat až po šesti týdnech po narození dítěte po dobu 22 týdnů. (187/2006 Sb. zákon o nemocenském pojištění, § 32)

Otcovská je příspěvek, který se vyplácí nejčastěji otci z důvodu péče o narozené dítě. Podmínky jsou opět dvě – nutnost placení nemocenského pojištění (u OSVČ nejméně tři měsíce před začátkem čerpání dávky) a zapsání osoby jako otce v rodném listu. Nástup je možný do šesti týdnů od narození dítěte a dávku lze pobírat po dobu 14 dnů. Otec s matkou nemusí být sezdáni a pokud je dítě hospitalizováno, prodlužuje se tato doba o počet dnů, které dítě stráví v nemocnici. Výše dávky činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. (ČSSZ – Mateřství – snadně a přehledně, [online])

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se vyplácí zaměstnankyni, která byla z důvodu mateřství, těhotenství nebo kojení převedena na méně placenou práci. Příspěvek se vyplácí po dobu kalendářních dnů, po kterou byla těhotná žena na této pozici, nejdéle však do začátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu. Pokud matka není s dítětem doma a pracuje, bude se jí vyrovnávací příspěvek vyplácet maximálně do 9. měsíce po porodu. Příspěvek nebude vyplácen, pokud na méně placené pracovní místo jde žena dobrovolně. U každé ženy bude výplata jiná, výše dávky je stanovena jako rozdíl mezi vyšší výplatou z původního

pracovního místa a nižší výplatou z místa, na které byla převedena. (MPSV – Nemocenské pojištění, [online])

4.3.2 Státní sociální podpora

Tento systém podporuje hlavně rodiny s dětmi. Jednotlivé příspěvky jsou financovány na základě solidarity směrem od bezdětných a více příjmových rodin k rodinám s dětmi a rodinám nízkopříjmovým. Systém státní sociální podpory (SSP) je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Pro výpočet a nárok na dávky státní sociální podpory se používá částka životního minima dle zákona č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu. (Duková, Duka a Kohoutová 2013, str. 105)

Přídavek na dítě je poskytován nezaopatřenému dítěti v nízkopříjmové rodině. Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, jestliže rozhodný (čistý) příjem v rodině je nižší než 3,4násobek životního minima rodiny. Pokud jsou rodiče rozvedeni, finanční podporu dostává rodič, se kterým dítě žije v domácnosti. Měsíční výše přídavku na dítě se pohybuje od 830-1580 Kč v závislosti na věku dítěte a příjmech rodičů. (Úřad práce ČR – Přídavek na dítě, [online])

Příspěvek na bydlení je určen pro osobu či rodinu, která má problém s úhradou nákladů spojenými s bydlením a náklady na bydlení převyšují 30 % rozhodného (čistého) příjmu rodiny a zároveň těchto 30 % rozhodného (čistého) příjmu rodiny není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení. Výše příspěvku se odvíjí od těchto faktorů a obvykle pokrývá část nákladů na nájem, hypotéku, nebo jiné náklady spojené s bydlením. Příspěvek na bydlení lze nárokovat až tři měsíce zpětně. (MPSV – Státní sociální podpora, [online])

Rodičovský příspěvek je sociální dávka poskytovaná rodičům za péči o nejmladší dítě v rodině. Jeho maximální výše činí 350 000 Kč pro jedno dítě, nebo 525 000 Kč pro rodiny s dvojčaty nebo víceročaty. Nárok na tento příspěvek trvá do tří let věku dítěte. Rodič může volit měsíční výši čerpání příspěvku, částka však nesmí přesáhnout 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 13 000 Kč (u dvou a více dětí jde o 1,5násobek 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu, převyšující 19 500 Kč). Pokud je dítě mladší dvou let, musí být v péči zařízení pro předškolní vzdělávání pouze v určitém rozsahu (maximálně 92 hodin v kalendářním měsíci). Příjmy rodičů nejsou sledovány, ale musí zajistit péči o dítě po celou dobu čerpání příspěvku. Pokud nárok na příspěvek zanikne z důvodu narození dalšího dítěte nebo vzniku nároku na jinou sociální dávku, může rodič čerpat zbylou částku příspěvku. (MPSV – Státní sociální podpora, [online])

Porodné pomáhá rodinám s omezenými finančními možnostmi pokrýt náklady spojené s příchodem nového člena do rodiny, a to jednorázově. Rodina má nárok na porodné, pokud se jim narodilo první nebo druhé dítě a jejich příjmy v předchozím kalendářním čtvrtletí nepřesáhly 2,7krát životní minimum rodiny. Výše porodného činí 13 000 Kč pro první narozené dítě a 10 000 Kč pro druhé narozené dítě. (MPSV – Státní sociální podpora, [online])

5 Zakotvení dané problematiky ve veřejně politických dokumentech

Rodinná politika je v České republice explicitní, to znamená že je ukotvena v legislativě, kde je jasně definována, formulována a že v této oblasti existují instituce s určitými pravomocemi. Významným právním předpisem týkajícím se rodiny je především Listina základních práv a svobod, která věnuje pozornost rodině v celém článku č. 32. Poskytuje legislativní ochranu rodičovství a rodině, zvláště pak dětem a mladistvým. Garantuje rodičům, kteří pečují o své děti, také právo na pomoc od státu. Mezinárodní smlouvy jsou klíčovými předpisy, ke kterým je ČR vázaná a souhlasila s nimi. Tyto mezinárodní smlouvy jsou podle Ústavy (čl. 10) součástí právního systému a mají dokonce přednost před vnitrostátním právem. Mezi tyto smlouvy v oblasti rodiny řadíme Úmluvu o právech dítěte, která vymezuje práva dětí týkajících se základních potřeb dítěte jako je rozvoj, ochrana a účast na společenském životě. Zdůrazňuje také důležitost vztahu rodiny a dítěte. (Mertl 2023, str. 330-331)

Dalším mezinárodním právním dokumentem je Deklarace o právech dítěte, která byla vydaná OSN v roce 1959. Sděluje, „že dítě potřebuje lásku a porozumění ke svému plnému a harmonickému vývoji“. Má vyrůstat v příznivém a zabezpečeném prostředí. (Tomeš 2011, str. 191)

V České republice je od roku 2014 platný Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb., který zastoupil původní zákon o rodině. Tento dokument zahrnuje mnoho ustanovení, která se týkají rodiny a pomoci mladým rodinám. Upravuje právní vztahy mezi manžely a partnery, otázky týkající se rodičovství, péče o děti a jejich výchovy. Poskytuje základní práva a povinnosti rodičů vůči svým dětem. Dále stanovuje pravidla pro majetkové vztahy mezi manžely a postupy při adopci a pěstounské péči o děti. (Radvanová, 2015, str. 1-9)

Sociálně-právní ochrana dětí patří do odvětví veřejného práva a její poslání je stvrzeno mnoha zákony a mezinárodními dokumenty, v první řadě Listinou základních práv a svobod a Úmluvou o právech dítěte (Novotná, 2022, str. 9). Klíčovým právním předpisem je zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, který „upravuje ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu a oprávněný zájem dítěte, vč. ochrany jeho jmění.“ (Tomeš 2011, str. 2013).

MPSV schválilo v roce 2023 nový strategický dokument, který nahrazuje Koncepti rodinné politiky z roku 2017, a to Strategii rodinné politiky na rok 2024-2030. Dokument se zaměřuje na aktuální potřeby rodin v různých životních situacích a velká pozornost je věnována stabilitě

rodiny, podpoře manželství a také primární prevenci. Rodina je i v současné době vnímaná jako velmi zásadní hodnota, která ovlivňuje fungování společnosti. Dokument se soustřeďuje také na podporu mladých rodin v oblasti bydlení, které je předpokladem pro plánování počtu dětí, dále v oblasti sladění pracovního a rodinného života, protože mladé rodiny chtějí být i během rodičovství stále aktivní a zároveň potřebují stabilitu příjmů. Vědomá péče o vztah rodičů je také velmi významná a stále málo akcentována, jelikož se mnoho odborníků zajímá spíše o rozvoj rodičovských kompetencí, a přitom se rodiny stále více rozpadají. Základem je totiž budování stabilního a kvalitního vztahu, který je nosným prvkem pro život rodiny. (MPSV – Strategie rodinné politiky 2024-2030, 2023, str. 7-30 [online])

6 Identifikace problému, jeho příčin a důsledků

Analýzou strategických a metodických dokumentů a následným průzkumem v Třinci a jeho okolí formou dotazníků a rozhovoru byla zjištěna potřeba zpracování projektu vytvoření seberozvojové skupiny pro mladé rodiče. Na základě rešerše dostupných zdrojů byl identifikován problém nedostatečné sociální podpory rodin a konkrétně mladých rodičů. Toto bylo následně zúženo a specifikováno na oblast Třince a jeho okolí pomocí zkoumání projektů zaměřujících se na danou problematiku v této lokalitě. Nedostatečná sociální či psychologická podpora a pomoc mladým rodinám může zapříčinit nejistotu mladých rodičů či absenci rodičovských kompetencí potřebných k správnému vývoji a péči o dítě. Důležitost pozornosti na téma osobního růstu mladých rodičů je taktéž rozhodující v rámci psychické pohody a obecně zvládnutí role rodiče. Proto jsem se rozhodla zpracovat projekt, kterému se věnuje následná praktická část této práce, která vychází z výše zmíněných poznatků, jež se problematice věnují a jsou základem pro návrh projektu.

7 Analýza potřebnosti projektu

Hodnota rodičovství by měla být obecně vnímána jako hlavní zdroj pro kvalitní fungování společnosti, jelikož je rodina základním kamenem všech správně fungujících vztahů a tím pádem i společenské struktury. Velký sociologický slovník definuje rodinu jako původní a nejdůležitější společenskou skupinu a instituci s hlavními funkcemi reprodukce, výchovy, socializace a přenosu kulturních vzorů. (Petrušek 1996, str. 940). Rodinná politika by tedy měla být hlavní prioritou státu. Mou snahou je iniciovat vznik seberozvojové skupiny pro mladé rodiče na území Třinecka, kteří nemají dostatek rodičovských kompetencí nebo touží po seberealizaci.

Analýza potřebnosti případného projektu na vytvoření seberozvojové skupiny pro mladé rodiče vychází z výše prezentované rešerše odborné literatury.

7.1 Přehled dat

Pro zpracování analýzy potřebnosti bylo využito údajů ze strategických dokumentů a informací zveřejněných na portálech MPSV, a to konkrétně ze Strategie rodinné politiky na rok 2024–2030. Obecným cílem rodinné politiky je snaha vytvořit ve společnosti prostředí přátelské rodině, aby ta mohla plnit svou roli, a tím například mohla pomoci zamezit stárnutí populace, což je aktuálně poměrně diskutované téma.

Podpora vyšší porodnosti a rodinného života vyžaduje nejen ekonomickou prosperitu a stabilní sociálně-ekonomické prostředí, ale také vhodná politická opatření a podporu pro rodiny s dětmi. Je důležité udržovat otevřenou komunikaci a napomáhat stabilitě ve veřejné politice, zejména v obdobích ekonomických krizí. Mladí lidé často vyjadřují obavy ohledně finanční stability při založení rodiny, a proto je důležité poskytovat jim podporu a informace týkající se správy financí a plánování rodiny. Celkově je klíčové integrovat opatření na podporu rodin a zvyšování porodnosti do širší politické agendy a zajistit, aby byly tyto podpůrné mechanismy stabilní a předvídatelné. Jedním z hlavních strategických cílů rodinné politiky pro období 2024–2030 je totiž rozvíjení prostředí podporujícího stabilní rodinné vztahy a posílení prevence rizikových jevů v rodině. Tyto cíle se zaměřují mimo jiné také na podporu rodin v oblasti rodičovství, což naznačuje, že je podpora rodičovství aktuálně velmi potřebná. Dalším ze strategických cílů rodinné politiky je podpora mladých rodin, a to hlavně partnerských vztahů jako nosného prvku rodiny. Jak být rodičem nás na školách nikdo nenaučí, učíme se to až v praxi, a to metodou pokus omyl. Rodiče své děti zabezpečují hlavně materiálně a často

zapomínají na to nejpodstatnější – na zdravý a kvalitní vztah rodičů. Ačkoliv se výchovou a partnerskými vztahy v dnešní době zabývá mnoho odborníků, výchova k partnerství, respektive k rodičovství je ve společnosti stále nedostatečně reflektovaným tématem. Realitou však zůstává, že se stále významné procento rodin rozpadá. Roční náklady na péči o ohrožené děti překračují 16 miliard korun. Největší část těchto nákladů představují výdaje spojené s institucionální výchovou, zatímco podpora péče rodičů prostřednictvím preventivních služeb tvoří méně než desetinu veřejných výdajů. (MPSV – Strategie rodinné politiky 2024-2030, 2023, str. 50-56 [online])

Z toho vyplývá, že je podpora státu v oblasti rodinné politiky slabá, a přitom velmi potřebná. Dalším krokem mé analýzy bylo vedení rozhovoru s koordinátorkou Podpůrné skupiny pro osoby pečující v rámci Charitní asistenční služby, ze kterého vzešla také následná spolupráce a zastřešení plánovaného projektu v rámci této práce. Projekt tedy bude navázán na Charitu Třinec, která jej podpoří v mnoha aspektech. Rozhovor s Mgr. Kateřinou Rusnokovou se týkal jak fungování a založení této podpůrné skupiny, tak i projektu seberozvojové skupiny. Respondentka semnou sdílela informace průběhu založení podpůrné skupiny, návrhu a propagace projektu a také zajišťování financí a dotací. Z rozhovoru vyplývá, že tato podpůrná skupina funguje, je o ni zájem a také prostory i lektoři, které se podařilo zajistit, setkání obohacují a dodávají jim žádanou odbornost. V rozhovoru říká: „Jako velký přínos vnímám spolupráci s odbornými lektory.“ Respondentka je v pozici koordinátora této skupiny, ale odbornost programu dodávají právě odborníci na dané téma. Paní Rusnoková dále říká, že „podobný program či skupina pro mladé rodiče v oblasti Třince není a je potřebná“. Tvrdí, že existuje mnoho skupin či rodinných center, kde probíhají cvičení pro děti či jiné aktivity. „Většina těchto skupin se ale zaměřuje převážně na potřeby dětí, nikoliv rodičů.“ Vidí v tomto projektu obrovský potenciál a ona sama by tuto službu v minulosti ocenila. Zmínila také rizika fungování a úspěchu takové skupiny. Hlavními riziky mohou být nedostatečný zájem potenciálních klientů a neúspěšné získání financí na její provoz. Toto jsou klíčové faktory, které rozhodují o působení jakékoliv svépomocné skupiny. Za nejdůležitější témata, která by se měla v rámci seberozvojové skupiny probírat, považuje psychologickou podporu rodičů a také navázání vztahového pouta s dítětem.

Poslední částí sběru dat k analýze potřebnosti tvoří dotazník pro mladé rodiče. Oslovila jsem emailovou korespondencí několik sociálních služeb v Třinci a jeho okolí zabývajících se prací s rodinou – Azylový dům pro rodiče s dětmi, Sociální asistenci v Třinci a Jablunkově, Charitní asistenční službu a dále také rodinné centrum Rosteme spolu a neziskovou organizaci Bunkr.

Tato zařízení a služby jsem kontaktovala s žádostí o vyplnění dotazníku klienty a uživateli služeb. Zároveň jsem dotazník zveřejnila na sociálních sítích a facebookových skupinách, jelikož se mladí rodiče na těchto platformách běžně pohybují a získávají informace převážně online formou. Dotazník sloužil k získání poznatků týkajících se spokojenosti rodičů se sociální podporou na území Třinecka, míry jistoty respondentů v oblasti rodičovství, zájmu o seberozvojovou skupinu pro mladé rodiče a také rodičovských témat, která by se na skupině měla probírat. Dotazník nebyl výzkumného charakteru, cílem bylo provést základní průzkum potřebnosti projektu seberozvojové skupiny pro mladé rodiče a dalších specifik ohledně vytvoření a průběhu tohoto programu. Dotazník obsahuje 11 otevřených i uzavřených otázek, na které odpovědělo 20 rodičů (matek) ve věku od 20-25 let, kteří žijí v Třinci a jeho okolí. Mladší respondenty se nepodařilo oslovit z důvodu absence těchto klientů ve výše zmíněných organizacích. V teoretické části této práce je také zmíněno, že rodičů do 18 let v současnosti stále ubývá. Respondentky v dotazníku uvedly počet svých dětí, který se pohyboval od jednoho do tří a také zodpovídaly, zda jsou na péči o dítě samy či nikoliv. Všechny respondentky zodpověděly, že jsou na výchovu dítěte dva – buď jim pomáhá otec nebo prarodiče dítěte. Na otázku, zda si jsou v roli mladého rodiče jisté, většinou maminky odpovídaly kladně či neutrálně. Dotazník se zaměřoval také na míru sociální podpory mladých rodičů v oblasti Třince a jeho okolí. Z většiny odpovědí vyplývá, že v této oblasti ve větší míře sociální podpora vážně chybí. Menšímu počtu odpovídajících přijde sociální podpora mladých rodičů dostačující či průměrná. V rámci otázky týkající se oblastí rodičovství ženy seřadily daná témata podle důležitosti či potřeby, kterou jim přisuzují. Na prvním místě byla výchova dětí, dále seberozvoj rodičů, psychické zdraví a partnerský/manželský vztah byly na stejném místě a jako poslední byla zvolena bezpečná vztahová vazba a finanční gramotnost. Zde můžeme vidět, ve které oblasti mladí rodiče cítí největší potřebu podpory a na co se může seberozvojová skupina zaměřit. Z výsledků je zjevné, co by účastníci v rámci setkání seberozvojové skupiny nejvíce ocenili. Skupina by jim dodávala pocit, že v tom nejsou sami a mohli by získat zpětnou vazbu ostatních rodičů nebo také odborníků. Skupina by pro ně byla místem, kde mohou vyjádřit své vlastní emoce a pocity a také naslouchat ostatním rodičům. Respondentky zmiňují, co by je mohlo odradit od účasti na programu. Často je zmiňována negativní reakce ostatních rodičů nebo odsouzení účastníků. Další odpovědi je nedůvěra, seznamování či jiný názor na výchovu ve skupině. Z reakcí na předposlední otázku vyplývá, že by většina žen chtěla na setkání docházet samostatně. Poslední otázka se týká počtu účastníků skupiny, respondentky by preferovaly 5-10 členů. Získané informace poslouží k definování konkrétní podoby projektu.

7.2 Příklady řešení dané problematiky v České republice

Byly studovány různé dokumenty či projekty města Třince v rámci sociální práce s rodinou. Byl vyhledán projekt Podpora ohrožených dětí na Třinecku 2, který byl vytvořen pro rok 2023 a navazuje na stejnojmenný projekt předchozího roku, který se setkal s úspěchem.

„Cílem projektu je snížit míru ohrožení dětí, které jsou v evidenci orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Tyto děti často pochází z rodin, které se potýkají s množstvím problémů, jejichž řešení rodiče nejsou schopni zvládnout vlastními silami. Rodičům také často chybí dovednosti pro naplňování potřeb svých dětí.“ (Statutární město Třinec 2023 [online])

Z toho vyplývá, že na území města Třince jsou rodiče, kteří potřebují pomoc a podporu v oblasti rodičovství a tu by jim právě seberozvojová skupina mohla poskytnout.

7.3 Základní informace o velikosti a případných specifikách cílové skupiny vzhledem k řešenému problému

Zaměřuji se na cílovou skupinu lidí ve věku cca 15-25 let. Mělo by jít o rodiče, kteří vzhledem ke svým zkušenostem a kompetencím, nezvládají výchovu svých dětí nebo se chtějí aktivně setkávat s dalšími rodiči. Účastníci by docházeli na setkání buď samostatně nebo s druhým rodičem. Skupina by byla otevřená všem, a tudíž by se tento aspekt nijak neomezoval. Z dotazníku ale jednoznačně vyplývá, že by o skupinu měly zájem především ženy, které by docházely bez partnera. Projekt by se tedy následně skladbě skupiny přizpůsobil. Dále se jedná o rodiče na území Třince a jeho okolí, kteří již jsou klienty Charity Třinec nebo organizací, se kterými tato charita spolupracuje – Šance podaná ruka Třinec, Azylový dům pro rodiče s dětmi Třinec apod. Cílem propagace by bylo oslovit i další rodiče, kteří nejsou v evidenci žádné sociální služby.

7.4 Analýza stakeholderů

V souvislosti s analýzou potřebnosti jsem identifikovala podstatné stakeholdery, kteří k vytvoření nového programu mohou pomoci. V případě zavedení seberozvojové skupiny pro mladé rodiče budou stěžejními aktéry především sociální pracovníci Charitní asistenční služby Třinec a jejich uživatelé, jelikož je projekt tvořen v návaznosti na tuto službu. Dalšími aktéry budou i jiní klienti a účastníci programu, kraj, MPSV a další státní subjekty. Záměrem bude získat jiné spolupracující subjekty, a to zejména dárce a dobrovolníky. Důležitá bude také

kooperace rodinných příslušníků, tudíž zákonných zástupců nezletilých rodičů, rodičů již zletilých klientů nebo přátel a jiných blízkých osob. Velmi významnou roli bude hrát Magistrát města Třince, který by mohl projekt značně podpořit, a to jak finančně, tak jinými způsoby. S pracovníci Charitní asistenční služby – Charita Třinec byl veden rozhovor ohledně potenciálu vytvoření seberozvojové skupiny. V této službě pracují s jinou cílovou skupinou, ale mají zkušenost se založením a realizací podpůrné skupiny pro osoby pečující, což považují za výhodu. Sociální pracovníce i vedoucí této služby vidí koncept projektu jako efektivní a užitečný, i když je pro klienty zcela nový. Další výstupy a zjištění z rozhovoru, týkající se potřeby a vytvoření projektu, budou zpracovány v následující části a závěru této kapitoly.

7.5 Závěr a výsledky analýzy potřeby

Výše zmíněný rozhovor přichází s podstatnou informací, že seberozvojová skupina pro mladé rodiče má potenciál, může fungovat a efektivně podporovat danou cílovou skupinu, jak respondentka rozhovoru potvrzuje. Projekt bude tedy navržen a podpořen Charitní asistenční službou v rámci Charity Třinec, což je pro realizaci a financování klíčové. Z dotazníku lze vyvodit, že by rodiče o tuto formu podpory a setkávání měli zájem a mohlo by to pro ně být velmi přínosné a povzbudivé. Tato informace je velmi podstatná a stěžejní pro vytvoření projektu, jelikož pochází od potenciálních klientů. Zamezilo by se tak riziku nízkého počtu účastníků ve skupině. Z analýzy taktéž vyplývá, že je tento projekt potřebný a podpora zejména mladých rodin není v dané lokalitě dostačující. Výsledný projekt by mohl pomoci mnoha rodičům v oblasti seberozvoje a také rodičům, kteří se potýkají s různými rodinnými komplikacemi, a to jak s rozvodovou krizí, partnerskými či výchovnými problémy svých dětí, psychickými strastmi, tak také obavami z nové životní role – rodiče.

8 Cíl projektu

Cílem projektu je realizace seberozvojové skupiny pro mladé rodiče v Třinci a jeho okolí. Tento sociální program bude navržen pro Charitní asistenční službu Charity Třinec. Záměrem projektu je podpora rodičů v emocionální, psychické a sociální oblasti. Mladí rodiče by tak díky své účasti v tomto programu měli podpořit své rodičovské kompetence, které jim dosud chyběly a které jsou v rodičovství rozhodující.

Cíl stanovuji dle mnemotechnické pomůcky SMART, což je zkratka pro specifické, měřitelné, dosažitelné, relevantní a časově omezené cíle. Toto jsou také základní kritéria pro efektivní stanovování cílů. Na základě této pomůcky jsem vytvořila vlastní specifický projekt s názvem Seberozvojová skupina pro mladé rodiče a cíle tohoto projektu dle výše zmíněných kritérií zní následovně:

- **S – specific (specifický, konkrétní):** Realizace setkávání mladých rodičů prostřednictvím seberozvojové skupiny za účelem posílení rodičovských kompetencí a seberozvoje rodiče
- **M – measurable (měřitelný):** Sociální pracovník či jiný koordinátor skupiny jako iniciátor, zajištěná místnost pro setkávání, sledování počtu účastníků skupiny, získávání zpětné vazby prostřednictvím anonymních dotazníků po setkání
- **A – achievable (dosažitelný):** Spolupráce s Charitní asistenční službou a jejími pracovníky za účelem lepší propagace a zastřešením programu, zajištění financí z dotací a finanční podpory města Třince či Moravskoslezského kraje
- **R – relevant (reálný, relevantní):** Projekt je navržen pro danou organizaci a službu, kde podobný sociální program funguje a je o něj zájem; identifikace stakeholderů, kteří projekt finančně podpoří
- **T – time-bound (termínovaný, časově ohraničený):** Setkávání proběhne jednou za 14 dní vždy v určený den, celkem 10 setkání (září 2024–leden 2025)

9 Klíčové aktivity

V následující kapitole popíšu veškeré aktivity, které jsou stěžejní a klíčové pro realizaci projektu seberozvojové skupiny. Definováním činností se stanoví jasné cíle, které pomáhají nastavit priority a konkrétní úkoly pro pracovníky. Identifikace klíčových činností je důležitá pro správu projektu včetně plánování, řízení času a zajišťování financí. Klíčové aktivity jsem identifikovala na základě popisu fáze skupin dle Kuzníkové (2013, str. 55 [online]), viz 3. kapitola.

9.1 Aktivita 1: Příprava

Fáze přípravy zahrnuje v tomto projektu zajištění prostor a financí, zajištění pracovníků a jejich proškolení a dále také oslovení klientů prostřednictvím propagace. Jednoduše vše, co se odehraje před prvním setkáním. Tento popis vychází opět z teoretické části práce.

9.1.1 Zajištění prostor

Pro setkávání bude využit prostor Charitního bazárku – Přátelství 1009, Třinec, který spadá pod Charitu Třinec a kde probíhají také setkání Podpůrné skupiny pro pečující. Setkání by probíhala vždy v domluveném čase po dobu 90 minut v termínech, kdy je místnost k dispozici. V místnosti jsou k dispozici regály k uskladnění pomůcek, jsou již vybaveny různými kreativními, kancelářskými a relaxačními pomůckami. Je zde také nástěnka k vyvěšování informací k průběhu a konání setkání. Jelikož zde již pravidelně probíhají setkání podpůrné skupiny, jsou zde zajištěny také židle k sezení a velký stůl. Místnost je tedy uzpůsobena setkávání skupin a působí klidným dojmem. Já sama jsem se zde, během rozhovoru s pracovnící Charitní asistenční služby, cítila příjemně a bezpečně.

9.1.2 Zajištění finančních zdrojů

Dostatečné finanční zdroje jsou v tomto projektu důležité především kvůli vzdělávání či proškolení personálu a obecně kvůli realizaci programu seberozvojové skupiny. Bude proveden průzkum dostupných dotačních programů Moravskoslezského kraje, který z velké části financuje také již existující podpůrnou skupinu pro osoby pečující v Charitě Třinec. Budou prozkoumány také možnosti potenciálních finančních dárců a sponzorů. Charitní asistenční služba má již mnoho zkušeností s finančním zabezpečením sociálních programů a skupin, což

je velkou výhodou. Jejich činnosti financuje také statutární město Třinec, tudíž i tato možnost bude zahrnuta v procesu zajišťování financí.

9.1.3 Zajištění a vyškolení pracovníka

Pracovní tým bude tvořit především sociální pracovník jako facilitátor seberozvojové skupiny a popřípadě psycholog.

Sociální pracovník bude zastávat roli facilitátora neboli koordinátora skupiny. Specifika facilitátora a jeho činnosti zmiňují ve třetí kapitole teoretického rámce dle Schwarze (2005, str. 4). Ve fázi přípravy projektu bude vybrána konkrétní sociální pracovnice, která absolvuje vzdělávání v oblasti potřebných metod a technik práce se skupinou. Konkrétní metody a techniky jsou specifikovány v teoretickém ukotvení této práce. Sociální pracovník se může účastnit například kurzu facilitace, dále školení v oblasti empowermentu nebo přístupu zaměřeném na člověka. Všechny tyto přístupy a metody jsou v teoretické části mé práce popsány, jelikož jsou pro práci s mladými rodiči užitečné. Sociální pracovník bude dále zajišťovat prostory, prezenční listinu a evaluaci. Taktéž se bude podílet na koordinaci a realizaci jednotlivých setkání.

Psycholog, který již působí v Charitní asistenční službě, bude poskytovat individuální sezení klientům v případě potřeby a zájmu. Psycholog může být přítomen také na setkáních, pokud bude například téma setkání spojeno s psychologickou podporou mladých rodičů.

9.1.4 Oslovení klientů – propagace

Prvním krokem bude vytvoření propagačního plakátu (viz. příloha č. 2: Propagační plakát), který bude zveřejněn v srpnu 2024 digitální formou na facebookových stránkách Charity Třinec, popřípadě jiné facebookové skupiny. Dále jej Charita Třinec vyvěsí na svých webových stránkách a bude také v tiskové podobě viset na nástěnce v různých službách Charity Třinec. Rozešlu jej také organizacím, se kterými Charita Třinec spolupracuje nebo kterým byl zaslán dotazník k analýze potřebnosti. Poprosím je o zveřejnění na svých sociálních sítích či webech. Na plakátu bude sděleno datum a čas prvního setkání (září 2024). Dále zde bude uvedeno místo konání – Charitní bazárek, Přátelství 1009, Třinec a také potřebné telefonické kontakty. Cílem těchto propagačních materiálů je nalákat a zaujmout klienty, proto zde bude přiblížena seberozvojová skupina a její přínosy. Přihlašování bude probíhat buď osobním přihlášením u sociálních pracovníků Charitní asistenční služby nebo telefonickou/e-mailovou domluvou.

Maximální kapacita skupiny je 10 členů, proto budou při přihlášení zapsány telefonické kontakty účastníků, kdyby se cokoliv změnilo nebo se někdo ze setkání odhlásil. V případě potřeby a nedostatku klientů bude plakát aktualizován a proces se zopakuje.

**SEBEROZVOJOVÁ
SKUPINA
PRO MLADÉ RODIČE**

**Charita
Trinec**

**NEJSI V TOM SÁM!
PŘIDEJ SE K NÁM!**

CO TI TO PŘINESE?

- Vzájemnou podporu a sdílení s ostatními rodiči
- Pomoc odborníků
- Navázání přátelství
- Načerpání sil a inspirace

KDE? CHARITNÍ BAZÁREK PŘÁTELSTVÍ 1009, TŘINEC

- JAK NA VÝCHOVU?
- JAK PEČOVAT O SEBE?
- JAK BUDOVAL BEZPEČNOU VAZBU S DÍTETEM?
- A CO MÁ KARIÉRA?

**KDY?
ZÁŘÍ 2024 – LEDEN 2025**

10 SETKÁNÍ JEDNOU ZA 2 TÝDNY, PRVNÍ SETKÁNÍ PROBĚHNE 3. ZÁŘÍ 2024 V 17:00

Přidat se můžeš kdykoliv během září až ledna. Přihlaste se zde: www.charita.trinec.cz

Obrázek 1: Propagační plakát

9.2 Aktivita 2: Realizace a průběh setkávání

Setkání seberozvojové skupiny bude probíhat od září 3.9. 2024 do ledna 7.1. 2025. Účastníci se na úvodním setkání, které je jednou z fází práce se skupinami, seznámí. Zde je důležité zmínit etická pravidla seberozvojové skupiny, která jsou popsána v etickém hledisku této práce dle

Němcové a Svobody (2017, str. 68-70). Následně budou účastníkům představeny jednotlivá témata setkání a v rámci empowermentu budou mít rodiče možnost na ně reagovat a sdělit své postoje a připomínky. Účastníci také vyplní dotazník, kde se konkretizují jejich očekávání od setkávání. Během celého trvání programu budou vítáni nově příchozí, vždy do počtu 10 členů. To znamená, že bude skupina otevřená, s čímž musí sociální pracovník umět pracovat dle metod práce se skupinou, jež jsou představeny v teoretické části práce. Sociální pracovník (facilitátor) vždy dopředu připraví místnost, malé občerstvení a také úvodní slovo. Na začátku každého setkání mohou proběhnout individuální neformální rozhovory a poté se uskuteční oficiální zahájení a krátké kolečko, kdy účastníci sdělí, jak se momentálně cítí a co prožívají. V sociální roli facilitátora se očekává, že sociální pracovník bude připravený k diskusi nad určitými tématy a oblastmi, které se mohou v průběhu setkání vynořit. Současně by měl být schopen flexibilně reagovat na aktuální potřeby rodičů. Skupinová dynamika a také dynamika vzájemné pomoci ve skupinách, která je definována ve třetí kapitole (in Matoušek a kol. 2013 b. str. 292), je klíčová pro práci se skupinou. Ve třetí kapitole teoretické části jsou taktéž popsány principy a fungování seberozvojových skupin. Při práci v seberozvojové skupině budou facilitátorem využívány prvky a techniky přístupu zaměřeného na člověka, které specifikuje Vymětal (2001, str. 94). Taktéž se při realizaci a práci se skupinou bude aplikovat již zmíněný empowerment a participativní přístup, který zmiňuje Nepustil a Geregová (2020, str. 45-47). Setkání se vždy ukončí krátkým závěrečným hodnocením a slovní zpětnou vazbou účastníků.

Návrh témat jednotlivých setkání, která vycházejí z teoretického ukotvení práce:

- 1) Úvodní setkání – seznámení, představení pravidel a průběhu seberozvojové skupiny, zjištění očekávání a potřeb klientů (vyplnění dotazníku)
- 2) Původní rodina a její vlivy
- 3) Radosti a strasti rodičovství
- 4) Mladý rodič – výhody a nevýhody
- 5) Rodičovské kompetence aneb když mě dítě neposlouchá
- 6) Bezpečná vazba s dítětem a její narušení
- 7) Sociální vazby – partnerské, rodinné a přátelské vztahy
- 8) Sociální perspektiva osobního růstu
- 9) Sociální zajištění – finanční gramotnost, bydlení, práce/kariéra, sociální dávky/služby

10) Shrnutí nových informací a jejich propojení, evaluace (dotazník)

Většinu uvedených témat jsem se snažila přiblížit v první kapitole. Setkání s tematikou sociálního zajištění navazuje na kapitolu propojení se sociální politikou (č. 4) a účastníkům zde budou představeni jednotliví aktéři rodinné politiky, na které se mohou obrátit. Všechny zvolené aktivity a témata plní ochrannou a homogenizační funkci. Seberozvojová skupina bude fungovat na principu participace a také budou účastníkům rovněž přiblíženy možnosti finanční podpory státu, která stojí na principu solidarity. Vše bude doplňovat teoretický základ práce.

Program seberozvojové skupiny bude flexibilně upravován v souladu s potřebami účastníků. Tento popis slouží spíše jako základní rámec, který může být využit, pokud nedojde k dostatečnému vzniku podnětů během sdílení a aktivit skupiny.

9.3 Aktivita 3: Evaluace

Evaluace proběhne na prvním a posledním setkání, kdy na prvním setkání bude účastníky vyplněn krátký dotazník vztahující se k očekávání od programu a také k aktuálnímu rozpoložení a potřebám rodičů. Tento dotazník také poslouží k případnému zaměření jednotlivých témat na aktuální potřeby a také k výslednému vyhodnocení efektivity a přínosu projektu. Na posledním setkání evaluace proběhne písemnou i ústní formou. Členové budou jednotlivě sdílet své pocity a dojmy z celého průběhu setkávání, čím je obohatilo, ale také co by mohlo být jinak - tzv. závěrečné kolečko. Poté jim bude opět rozdán evaluační dotazník, kde budou odpovídat na uzavřené i otevřené otázky. Bude zdůrazněna důležitost pravdivých odpovědí, k čemuž přispěje také anonymita dotazníků a bezpečné prostředí. Pro zajištění efektivní evaluace budou všechny tyto aktivity dobrovolné a bude umožněna také jiná forma evaluace, například individuální.

10 Indikátory splnění klíčových aktivit, výstupy a výsledky

Z pohledu klíčových aktivit se jedná o tyto indikátory:

- Prostory: Bude zajištěná místnost, která se bude pravidelně využívat k setkávání seberozvojové skupiny. Místnost bude vhodně zařízená a bude splňovat požadované podmínky.
- Finanční zdroje: Budou podány žádosti o dotace, kdy budou zaznamenána jejich potvrzení. Se zajištěním financí bude pomáhat Charitní asistenční služba, která má se získáváním dotací mnohočetnou zkušenost.
- Propagace: Bude vytvořený plakát, který bude vyvěšen a zveřejněn na mnoha platformách a webech. Také bude v tištěné podobě viset na nástěnce v Charitním bazárku či jiných prostorách charity. Bude zaznamenávána distribuce propagačních materiálů, například počet plakátů.
- Pracovníci a klienti: Zajištění pracovníci a klienti budou účastní na jednotlivých setkáních. Jejich účast bude stvrzena prezenční listinou. Bude realizováno odborné proškolení sociálního pracovníka v požadovaných metodách práce se skupinou.
- Realizace: Deset realizovaných setkání bude potvrzovat splnění víceméně celého projektu. Maximální počet účastníků skupiny je stanoven na 10 osob.
- Evaluace: Vyplněné dotazníky budou sloužit k celkovému hodnocení programu. Poslouží rovněž k určení spokojenosti účastníků s průběhem setkání. Na základě zpětné vazby se identifikují nedostatky a možnosti ke zlepšení.

Následným výstupem bude organizace a realizace setkání seberozvojové skupiny, aktivní účast na skupině a také dokončená evaluace, která bude následně vyhodnocena.

Výsledkem klíčových aktivit a těchto výstupů je stav, kdy mladí rodiče mají dostatek rodičovských kompetencí k naplnění potřeb dítěte. Zároveň tento projekt přispěl k rozvoji osobnosti rodičů/účastníků a tím k vyšší psychické odolnosti. Setkání skupiny, jejíž členy spojuje podobná záležitost či situace, poskytne možnost vzájemného sdílení a podpory rodičů. Také dojde k výměně zkušeností a edukaci v oblasti rodičovství a seberozvoje. Úspěšnost projektu a naplnění cílů bude zjištěno prostřednictvím anonymní zpětné vazby formou dotazníků.

11 Management rizik

Níže identifikuji možná rizika, která by mohla narušit průběh či realizaci projektu. Uvedu také možnosti, které by mohly zamezit uskutečnění projektu. Navrhnou také preventivní opatření, která by minimalizovala jednotlivá rizika.

IDENTIFIKACE RIZIKA	DOPAD RIZIKA	NÁVRH OPATŘENÍ
Nedostatečný zájem či účast ze strany klientů	Zásadní riziko, výrazný vliv na naplnění cíle, projekt by nemohl být realizován	Efektivní propagace, osobní oslovení klientů, zapojení do propagace pracovníky Charity Třinec
Oslovení aktéři neposkytnou finance	Méně zásadní riziko, střední vliv na naplnění cíle, nemohlo by proběhnout školení sociálního pracovníka	Vylepšit žádosti o dotace, oslovit jiné subjekty a orgány, zajištění drobných financí z Třinecké charity
Nedostatečná kvalifikace pracovníků, absence používání konkrétních metod a přístupů	Zásadní riziko, výrazný na naplnění cíle, setkání nebudou efektivní a nebudou mít požadovaný přínos, také nebudou naplněny metody a techniky práce se skupinou	Školení koordinátora skupiny – např. kurz facilitace, motivace pracovníků
Pasivní přístup účastníků, neochota sdílet soukromé záležitosti	Zásadní riziko, výrazný vliv na naplnění cíle, projekt nenaplní svůj účel a účastníci nevyužijí potenciálu skupiny	Motivace a efektivní vedení účastníků, navázání důvěry ve skupině, atraktivní program a témata s ohledem na přání klientů

Nepravdivá evaluace	Vedlejší riziko, nízký vliv na naplnění cíle, neefektivní zpětná vazba, nemožnost vylepšení programu, zkreslené představy o přínosu projektu	Důraz na důležitost pravdivých odpovědí a anonymitu dotazníků, možnost jiné formy evaluace, vysvětlení důvodu evaluace
---------------------	--	--

Tabulka 1: Management rizik

12 Harmonogram

Níže je vyobrazen harmonogram projektu formou Ganttova diagramu. v tabulce jsou vyobrazeny jednotlivé klíčové aktivity a jejich časové rozvržení dle dnů a měsíců. Existuje možnost, že se některé aktivity nevydaří naplnit či uskutečnit v daném časovém rozmezí z důvodů možných rizik, které jsou zmíněné výše jako např. opoždění schválení dotací či kurzu sociálního pracovníka. Celkové trvání projektu, včetně přípravy a evaluace, je cca 5 měsíců.

Časové rozmezí projektu: 29.7.2024 – 7.1.2025			2024						2025
Aktivity	Začátek	Konec	07	08	09	10	11	12	01
KA 1.1: Zajištění prostor	26/8/24	30/8/24							
KA 1.2: Zajištění financí	29/7/24	12/8/24							
KA 1.3: Zajištění a vyškolení pracovníka	12/8/24	30/8/24							
KA 1.4: Oslovení klientů – propagace	12/8/24	3/9/24							
KA 2: Realizace setkávání	3/9/24	7/1/25							
KA 3: Evaluace	3/9/24	7/1/25							

Tabulka 2: Harmonogram – Ganttův diagram

13 Rozpočet

Financování projektu bude dotováno Moravskoslezským krajem a městem Třinec, které aktuálně financuje také projekty a činnosti Charitní asistenční služby. Jelikož bude tento projekt zastřešen a realizován v rámci této služby, jsou již k dispozici vybavené prostory, pracovníci a obecně je podpora tohoto projektu jistější. Níže je konkrétně vypracován návrh na rozpočet projektu.

ROZPOČET					
Druh výdajů	Cena za jednotku	Počet jednotek	Celkem	Zdroje financování	Popis položky
Osobní náklady					
Mzda sociálního pracovníka	10 000 Kč	5	50 000 Kč	Dotace Moravskoslezského kraje	Jednotka = měsíc Průměrná mzda pracovníka
Mzda psychologa	500 Kč	10	5 000 Kč	Dotace Moravskoslezského kraje	Jednotka = hodina Příležitostná přítomnost
Služby					
Pronájem prostor	0 Kč	0	0 Kč		Projekt probíhá v prostorách organizace
Školení pracovníka (kurz)	7000 Kč	1	7 000 Kč	Dotace města Třinec	Přibližná cena dvoudenního kurzu facilitace
Tisk propagačních	5 Kč	110	550 Kč	Dotace města Třinec	Jednotka = kus

h materiálů a dotazníků					Plakáty vyvěšené na nástěnkách + dotazníky klientům
Celkové výdaje	62 550 Kč				

Tabulka 3: Rozpočet

14 Strukturované představení intervenční logiky projektu

	Logika intervence	Indikátory úspěchu	Zdroje a prostředky k ověření	Předpoklady a rizika
Záměr projektu	Sociální podpora mladých rodičů v oblasti Třince	Účast minimálně pěti rodičů na setkáních seberozvojové skupiny, účastníci vidí přínos tohoto programu	Výroční zpráva Charitní asistenční služby – Charity Třinec, prezenční listina, zpětná vazba	
Cíle projektu	Realizace seberozvojové skupiny pro mladé rodiče	10 realizovaných setkání, úspěšná propagace, absolvované školení pracovníků, zajištění financí a vyhodnocení evaluace	Prezenční listina, vytvořené plakáty, potvrzení o účasti na školení, přijetí žádostí o dotace, vyplněné evaluační dotazníky	Seberozvojová skupina plní své cíle a přispívá k podpoře mladých rodičů na Třinecku, nízká účast klientů na setkáních, odmítnutí dotací
Výsledky a výstupy	Setkávání seberozvojové skupiny, které posiluje rodičovské kompetence klientů	Aktivní účast na setkáních, otevřené sdílení klientů, participace a převzetí zodpovědnosti nad svou situací, efektivní řešení problémů	Pozitivní vyplnění evaluačních dotazníků, pozitivní zpětná vazba na setkáních a zájem o účast na setkáních – prezenční listina	Rodiče jsou kompetentní a psychicky či sociálně stabilnější/silnější, pasivní účast účastníků, klienti jsou uzavření a stydí se, klienti čekají, že za ně někdo problém vyřeší
Klíčové aktivity	KA 1: Příprava KA 2: Realizace KA 3: Evaluace	Finanční zdroje a naplnění aktivit	Naplněný harmonogram projektu	Splněné cíle a aktivity projektu

Tabulka 4: Strukturované představení intervenční logiky projektu

15 Přidaná hodnota projektu

Tato kapitola slouží k určení přidané hodnoty projektu, to znamená, jaké přínosy a pozitiva tento projekt vnáší do sociální sféry v oblasti Třince.

Mladí rodiče mnohdy potřebují pomoc či podporu někoho jiného v rámci zvládání rodičovství, jelikož jsou omezeni a znevýhodněni v mnoha oblastech, které byly popsány v předešlých kapitolách. V úvodu práce bylo zmíněno, že nemají dostatek zkušeností, zajištěné stabilní bydlení, kvalitní partnerský vztah či se teprve hledají na trhu práce. Z analýzy rovněž vyplývá, že by mladí rodiče sociální podporu ve formě seberozvojové skupiny opravdu ocenili. Dodala by jim jistotu, pocit sounáležitosti a emocionální podporu lidí ve skupině, kteří si procházejí podobnou životní etapou. Podaná pomocná ruka prostřednictvím seberozvojového setkání tak může poskytnout pomoc mnoha rodinám, kterou sociální pracovník i přes veškerou odbornost poskytnout nedokáže. Seberozvojová skupina může být pro mladé rodiče bezpečným místem, kde se mohou rozvíjet a zaměřit se především na své emoce a prožívání. Je zde prostor pro vytváření podpůrných sítí a vztahů, které mohou mít dlouhodobé trvání i po skončení setkání.

Závěr

Cílem mé práce je zpracování projektu vytvoření seberozvojové skupiny pro mladé rodiče. Projekt je zastřešen Charitní asistenční službou v rámci Charity Třinec a zaměřuje se na mladé rodiče v oblasti Třince a jeho okolí. Cílem je také sociální podpora mladých rodičů se záměrem získání a přisvojení rodičovských kompetencí, které jsou základem pro zdravý vývoj dítěte.

I přes důraz a pozornost státu na potřeby rodin a jejich podporu se může v praxi stát, že potřeby zejména mladých rodičů nejsou plně vnímány a respektovány. Tato práce upozorňuje na výše zmíněnou skutečnost a zároveň se snaží navrhnout sociálním pracovníkům strategie a možnosti, jak efektivně reagovat na nejasnosti a nedostatky, které mohou být s problémem spojené.

Úvodní část je věnována konceptualizaci a teoretickému ukotvení tématu sociální práce s mladými rodiči. Ukazuje se, že mladí lidé nejsou dostatečně připraveni na roli rodiče a nemají dostatek rodičovských kompetencí ke zvládnání této role z mnoha důvodů, které jsou v práci zmíněny. V závěru první kapitoly je také kladen důraz na osobní růst mladých rodičů, který ovlivňuje psychickou stabilitu rodiče a následně pak péči o dítě. Druhá kapitola teoretické části se věnuje studiím, které se zaměřily na tuto problematiku. Vycházím z předpokladu, že klíčem k zdravému vývoji dítěte je spokojený a kompetentní rodič, protože právě rodiče jsou primárními průvodci svých dětí a hlavními aktéry ve výchově. Sociální práce s mladými rodiči prostřednictvím seberozvojové skupiny by mohla tyto potřeby rodičů efektivně naplňovat. Na skupinovou sociální práci se zaměřuje konkrétně kapitola č. 3. Odbornost sociálního pracovníka se mimo jiné projevuje jeho znalostí systému sociální politiky a právního rámce. Důležité aspekty těchto oblastí jsou podrobněji popsány v páté a šesté kapitole.

Nedílnou součástí práce je i analýza potřebnosti, která ukazuje a potvrzuje problém nedostatečné sociální podpory mladých rodičů v dané lokalitě a je dobrým základem pro návrh a vytvoření projektu seberozvojové skupiny pro mladé rodiče. Jednotlivé části a fáze založení projektu jsou popsány v 7. - 13. kapitole. Tento projekt dá prostor mladým rodičům pro sdílení, navázání nových přátelství či posílení rodičovských dovedností. Projekt by mohl přinést větší zapojení mladých rodičů a podnítit je k aktivnímu přístupu k jejich životům a řešení vlastních problémů.

Bibliografie

- BRISCH, Karl Heinz. Bezpečná výchova: budování jisté vztahové vazby mezi rodiči a dětmi. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0063-5.
- BROWN, Leonard N. Groups for Growth and Change. Longman Pub Group, 1991, 259 s. ISBN 978-0801300448.
- DOUCLEFF, Michaeleen. Tajemství přirozené výchovy: co nás tradiční kultury učí o výchově šťastných dětí. Přeložil Sabina POLÁKOVÁ, přeložil Jan BRUŽEŇÁK. V Praze: Rybka Publishers, 2022. ISBN 978-80-87950-93-7.
- DUKOVÁ, Ivana; DUKA, Martin a KOHOUTOVÁ, Ivanka. Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.
- FABIÁN, Petr. Možná to jde i jinak: teorie a metody v sociální práci. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2021. ISBN 978-80-7560-368-5.
- KIMPLOVÁ, Tereza, JOCHMANNOVÁ, Leona a SVOBODA, Jan. Psychologie rodiny. Vydání 1. Praha: Grada, 2023. 255 stran. Psyché. ISBN 978-80-271-3064-1.
- KRAUSOVÁ, Lucie a NOVOTNÁ, Věra. Sociálně-právní ochrana dětí. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-214-1.
- KREBS, Vojtěch a DURDISOVÁ, Jaroslava. Sociální politika. 2015. Praha: Codex Bohemia, 2015. ISBN 978-80-7357-585-4.
- MARKHAM, Laura. Aha! Rodičovství: jak přestat křičet a začít žít s dětmi v harmonii. Překlad Jana Vlková. Vydání druhé. Praha: Kristián Entertainment, 2021. 293 stran. ISBN 978-80-204-5854-4.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. Základy sociální práce. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0211-0.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013 a. ISBN 978-80-262-0213-4.
- MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois (ed.). Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013 b. ISBN 978-80-262-0366-7.
- MÁTEL, Andrej. Teorie sociální práce I: sociální práce jako profese, akademická disciplína a vědní obor. Praha: Grada Publishing, 2019. ISBN 978-80-271-2220-2.
- MERTL, Jan. Sociální politika. 7., aktualizované a doplněné vydání. 2023. Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-675-4.
- MUSIL, Libor. Ráda bych Vám pomohla, ale--: dilemata práce s klienty v organizacích. Brno: Marek Zeman, 2004. ISBN 80-903070-1-9.
- NEPUSTIL, Pavel a GEREGOVÁ, Markéta (ed.). Bez podmínek: metody psychosociální podpory pro lidi užívající drogy. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9667-7.
- NOVOTNÁ, Věra. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022: včetně změn účinných od 1.1.2025

a 1.1.2028. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0.

NYKL, Ladislav. Carl Ransom Rogers a jeho teorie: přístup zaměřený na člověka. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4055-3.

PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.

RADVANOVÁ, Senta. Rodina a dítě v novém občanském zákoníku. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-578-7.

ROGERS, Carl Ransom. Způsob bytí: klíčová témata humanistické psychologie z pohledu jejího zakladatele. Přeložil Jiří KREJČÍ. Klasici (Portál). Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0597-5.

STROUHAL, Martin. Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4212-0.

ŠIFFELOVÁ, Daniela. Rogersovská psychoterapie pro 21. století: vybraná témata z historie a současnosti. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2938-1.

THOMPSON, Neil. Anti-discriminatory practice. 4th ed. Practical social work. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2006. ISBN 1-4039-2160-1.

TOMEŠ, Igor. Obory sociální politiky. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-868-5.

ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 1999. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-69-9.

VAN DER KOLK, Bessel A. Tělo sčítá rány: jak trauma dopadá na naši mysl i zdraví a jak se z něj léčit. Přeložil Monika MARTINKOVÁ. Pod povrchem. V Brně: Jan Melvil Publishing, 2021. ISBN 978-80-7555-130-6.

VYMĚTAL, Jan. Rogersovský přístup k dospělým a dětem. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-561-X.

Elektronické zdroje

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Mateřství – snadně a přehledně [online].

Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/materstvi-snadne-a-prehledne> [cit. 2024-03-25].

ČESKO. Zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění – znění od 1. 1. 2024. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2023. Dostupné z:

[https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187?text=pen%C4%9B%C5%BEit%C3%A1+pomoc+v+mate%C5%99stv%C3%AD#cast3)

[187?text=pen%C4%9B%C5%BEit%C3%A1+pomoc+v+mate%C5%99stv%C3%AD#cast3](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187?text=pen%C4%9B%C5%BEit%C3%A1+pomoc+v+mate%C5%99stv%C3%AD#cast3) [cit. 2024-03-19].

GOJOVÁ, Alice a GLUMBÍKOVÁ, Kateřina. (Bezmocná) sociální práce jako zdroj zplnomocnění. In: Sociální práce. Brno, Ostrava: Asociace vzdělavatelů v sociální práci:

Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity v Ostravě. 2015, č. 5, s. 52-63. Online.

Dostupné z: <https://socialniprace.cz/wp-content/uploads/2020/11/2015-5.pdf>

HRONOVÁ, Zuzana. Mladí rodiče se často ocitají v pasti: Chybí jim zkušenosti, bydlení i peníze. Deník.cz [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/mlade-rodiny-penize-rozpocet-bydleni-socialni-davky.html> [cit. 2024-04-15].

JANEBOVÁ, Radka. Sešit sociální práce: Etický kodex jako nástroj podpory řešení etických dilemat sociální práce. Online. Roč. 2015, č. 4. ISSN 978-80-7421-089-1. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/953091/4ssp.pdf/2af07787-f05f-f1c9-2cc5-1171dc446ac0>. [cit. 2024-03-29].

KUCHAŘOVÁ, Věra; HÖHNE, Sylva; NEŠPOROVÁ, Olga a PALONCYOVÁ, Jana. Rodiny se třemi a více dětmi. Praha: VÚPSV, 2019. ISBN 978-80-7416-344-9. Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_460.pdf [cit. 2024-04-17].

KUZNÍKOVÁ, Iva. Pokročilé metody sociální práce se skupinami. Online. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7464-471-9. Dostupné z: https://projekty.osu.cz/svp/opory/FSS_Kuznikova_Pokrocilemetody.pdf?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR3e6Swp_8YXotkwLG6pPR7qF3rbLwnghqw-Rsh8Pricd3uVID_SjJQXS3U_aem_ATsm308iigR5fd6wGZgYSLj5mLCcqcaXf5PzLthm_Fon6TLriQo5QMpP98sAQEYDmEyHf56ABXwZ304oLAK_4vqq. [cit. 2024-04-17].

MINISTERSTVO PRÁCE a SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Nemocenské pojištění v roce 2024. Online. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/web/cz/nemocenske-pojisteni#davkovy_system_nemocenskeho_pojisteni. [cit. 2024-03-25].

MINISTERSTVO PRÁCE a SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Státní sociální podpora. Online. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/statni-socialni-podpora>. [cit. 2024-03-25].

MINISTERSTVO PRÁCE a SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Strategie rodinné politiky 2024-2030 [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Strategie+rodinn%C3%A9+politiky+2024-2030.pdf/f256340c-9229-a4de-6f0a-90f7ad343fef> [cit. 2024-03-25].

MINISTERSTVO PRÁCE a SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Státní sociální podpora. Online. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/statni-socialni-podpora>. [cit. 2024-03-25].

SCHWARZ, Roger. The Skilled Facilitator Fieldbook: Tips, Tools, and Tested Methods for Consultants, Facilitators, Managers, Trainers, and Coaches. Online. San Francisco: Jossey-Bass a Wiley Imprint, 2005. ISBN 978-0-7879-6494-8. Dostupné z: <http://196.188.170.250:8080/jspui/bitstream/123456789/2046/1/The%20skilled%20facilitator%20fieldbook.pdf>. [cit. 2024-04-15].

STATUTÁRNÍ MĚSTO TŘINEC. Podpora ohrožených dětí na Třinecku 2 [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.trinecko.cz/podpora-ohrozenych-deti-na-trinecku-2/d-551> [cit. 2024-04-18].

ŠEĎOVÁ, Klára. Mateřství jako pozitivní hodnota a žitý svět. Sborník prací filosofické fakulty Brněnské univerzity [online]. 2003, s. 24-25. Dostupné z: <file:///C:/Users/didib/Downloads/18828-Text%20%C4%8Dl%C3%A1nku-42024-1-10-20130302.pdf>. [cit. 2024-04-06].

ÚŘAD PRÁCE ČR. Přídavek na dítě. Online. Dostupné z:

<https://www.uradprace.cz/web/cz/pridavek-na-dite>. [cit. 2024-03-25].

UCHYTILOVÁ, Lucie a Lucie VIKTOROVÁ. Přípravenost k rodičovství a vztahová vazba.

Diskuze v psychologii [online]. 2019, 1(1), 17-27. ISSN 2694-8338.

DOI:10.5507/dvp.2019.001 [cit. 2024-04-01].

VALVODOVÁ, Jana. Postoj vysokoškolských studentů k budoucí rodině a rodičovství.

Bakalářská práce. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity

v Českých Budějovicích [online], 2010. Dostupné z:

[https://dspace.jcu.cz/bitstream/handle/20.500.14390/19133/BP_Valvodova.pdf?sequence=1&](https://dspace.jcu.cz/bitstream/handle/20.500.14390/19133/BP_Valvodova.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[isAllowed=y](https://dspace.jcu.cz/bitstream/handle/20.500.14390/19133/BP_Valvodova.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [cit. 2024-04-19].

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník pro potenciální klienty	66
---	----

Přílohy

Příloha 1: Dotazník pro potenciální klienty

Seberozvojová skupina pro mladé rodiče

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut (max. 5) svého času vyplnění následujícího dotazníku.

Dotazník se týká projektu, který vytvářím v rámci mé bakalářské práce na VOŠs Caritas v Olomouci. Jedná se o program Seberozvojové skupiny pro mladé rodiče, který by se věnoval edukaci a sdílení různých témat spojené s rodičovstvím výchovou a osobním růstem rodičů. Tímto dotazníkem chci zjistit, zda by u této skupiny byl v oblasti Třince a okolí byl zájem a naplnila se tak kapacita potenciálními klienty.

Mockrát děkuji!

1 Pohlaví:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

Žena Muž

Jiné

2 Kolik je Vám let?

3 Kolik máte dětí?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu správnou odpověď*

1 dítě 2 děti 3 děti 4 děti 5 a více dětí Jsem těhotná

4 Jak je to s péčí o dítě?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

Jsme na výchovu a péči dva Jsem sám/sama, ale matka/otec pomáhá s výchovou a péčí Otec/matka se k dítěti nehlásí, jsem na výchovu sama/sám

Jiná

1

Seberozvojová skupina pro mladé rodiče

5 Na škále uveďte, jak moc jste si v roli mladého rodiče jistý/á?

Nápověda k otázce: *Jistý rodič = sebevědomý, nepotřebuje odbornou pomoc ani pomoc nikoho jiného, necítím nevýhodu oproti starším rodičům*

-3 -2 -1 0 1 2 3

Nejistý/á Jistý/á

6 Chybí vám v oblasti Třince a okolí sociální podpora mladých rodičů?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď. Sociální podporou jsou myšleny sociální služby pro rodiče, které pomáhají v oblasti rodičovství, výchovy nebo osobního růstu rodičů.*

- Ano, ve velké míře Ano, v malé míře Ne, nechybí

7 V jaké z následujících oblastí cítíte největší potřebu podpory mladých rodičů? Seřadte podle důležitosti.

Nápověda k otázce: *Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1 - nej důležitější, poslední - nejméně důležitá)*

Výchova dětí	<input type="text"/>
Vlastní seberozvoj	<input type="text"/>
Partnerský/manželský vztah	<input type="text"/>
Finanční gramotnost	<input type="text"/>
Bezpečná vztahová vazba mezi mnou a dítětem	<input type="text"/>
Mé psychické zdraví	<input type="text"/>

8 Co byste nejvíce ocenili v rámci seberozvojové skupiny neboli co Vám nejvíce chybí?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí (max. 3)*

- Pomoc odborníků (psycholog, sociální pracovník, terapeut) Zpětná vazba od ostatních rodičů ve skupině Mé vlastní vyjádření emocí, pocitů a zkušeností Naslouchání ostatním rodičům
- Pociť, že v tom nejsem sám/sama
- Jiná, uveďte:

9 Napište důvod/y, proč byste se neúčastnili seberozvojové skupiny, co by Vás mohlo odradit?

Nápověda k otázce: *Z čeho byste měli strach? Co by se Vám mohlo nelíbit?*

10 Účastnili byste se skupiny samostatně či s druhým rodičem?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Sam/sama S druhým rodičem

11 Kolik účastníků skupiny byste akceptovali?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 5-8 členů 8-10 členů 10-15 členů Více než 15 členů

Anotace

V bakalářské práci je zkoumáno téma sociální práce s mladými rodiči. Cílem mé práce je zpracování projektu vytvoření seberozvojové skupiny pro mladé rodiče. První část práce se věnuje klíčovým aspektům, které jsou pro mladé rodiče významné. Analyzuje se povaha rodiny a rodičovství, posilování rodičovských dovedností, vztahy a sociální faktory ovlivňující osobní růst mladých rodičů. Na základě studie dostupných zdrojů je identifikován nedostatek sociální podpory pro tuto skupinu. Dále jsou představeny různé přístupy, teorie sociální práce, praktické metody, etické hledisko a legislativní rámec dané problematiky. Z teoretického základu práce vychází projekt, jehož cílem je vytvoření seberozvojové skupiny pro mladé rodiče. Tento projekt se bude snažit formou skupinové sociální práce působit na oblasti rodičovství prostřednictvím zplnomocňování rodičů, jejich participací na skupině a komunikačních technik v rámci přístupu zaměřeném na člověka. Skupina bude poskytovat mladým rodičům sociální podporu, která je v oblasti Třince a jeho okolí nedostatečná.

Klíčová slova: sociální práce, mladý rodič, rodičovství, rodičovské kompetence, seberozvoj

Annotation

In the bachelor thesis the topic of social work with young parents is investigated. The first part of the thesis focuses on the key aspects that are relevant for young parents. The nature of the family and parenting, parenting skill strengthening, relationships and social factors affecting young parents' personal growth are analysed. Based on a study of the literature, the lack of social support for this group is identified. In addition, different approaches, social work theories, practical methods, ethical considerations and the legislative framework of the issue are presented. From the theoretical basis of the thesis a project is based, the aim of which is to create a self-development group for young parents. The self-development group project will seek to work in the area of parenting through empowering parents, their participation in the group and communication techniques within a person-centred approach through group social work. The group will provide young parents with social support, which is lacking in the Třinec area and surrounding areas.

Keywords: social work, young parent, parenting, parenting competences, self-development